

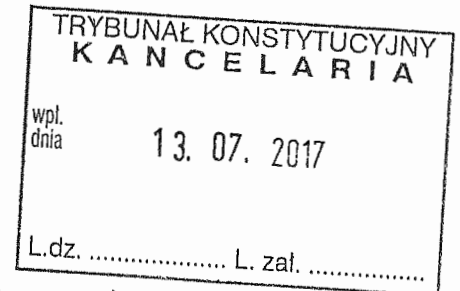

Warszawa, dnia 12 lipca 2017 r.

Trybunał Konstytucyjny

Al. Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżący:

1. **J Z** (adres w aktach sprawy)
2. **L Z** (adres w aktach sprawy)

oboje zastępowani przez radcę prawnego Krzysztofa Zająca, Kancelaria Radcy Prawnego Krzysztofa Zająca, ul. Mazowiecka 6/8, 00-048 Warszawa, oraz radcę prawnego Kamila Kruszewskiego, Kancelaria Radcy Prawnego Kamil Kruszewski, ul. Niedzielskiego 2D/7, 01-875 Warszawa

Uczestnicy:

1. **Sejm Rzeczypospolitej Polskiej** (adres w aktach sprawy)
2. **Krajowa Rada Notarialna**, ul. Dzika 19/23, 00-001 Warszawa, *zastępowana przez adwokata Macieja Zaborowskiego, Kancelaria Kopec Zaborowski Adwokaci i Radcowie Prawni Sp. p., ul. Hoża 59A lok. 1B, 00-681 Warszawa*
3. **Prokurator Generalny**, ul. Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa

Sygn. akt: SK 10/17

**PISEMNE STANOWISKO PEŁNOMOCNIKA UCZESTNIKA
KRAJOWEJ RADY NOTARIALNEJ W SPRAWIE**

Działając w imieniu Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej, na mocy udzielonego mi pełnomocnictwa [pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej

w załączeniu], w związku z doręczonym Krajowej Radzie Notarialnej w dniu 13 czerwca 2017 r. zawiadomieniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 08 czerwca 2017 r. wraz ze skargą konstytucyjną z dnia 02 listopada 2016 r. (dalej jako: „**skarga konstytucyjna**”), w którym wskazano na możliwość przedstawienia pisemnego stanowiska w sprawie w terminie 30 dni od daty doręczenia w/w zawiadomienia, niniejszym:

I. wnoszę o stwierdzenie, iż:

- 1) art. 47 § 1 i 2 w zw. z art. 23 w zw. z art. 40 § 1 pkt 8 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 164 z późn. zm., dalej jako: „**Prawo o notariacie**”) oraz art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 8 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm., dalej: „**Konstytucja RP**”);
- 2) art. 23 i 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 47, art. 51 ust. 1, 2 i 5 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
- 3) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;
- 4) art. 23 oraz art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 7, art. 17 ust. 1 i 2 oraz art. 93 ust. 2 w zw. z art. 7 Konstytucji RP;
- 5) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 18 grudnia 2010 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego (dalej jako: „**Uchwała nr VII/99/2010**”) są zgodne z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP;

- 6) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 2 Uchwały nr VII/99/2010 sa zgodne z art. 17 ust. 1, art. 20, art. 22, art. 47 w zw. z art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji RP;
- 7) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 sa zgodne z art. 20 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 22, art. 84 w zw. z art. 64 ust. 3 w zw. z art. 217 Konstytucji RP;
- 8) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 w zw. z art. 26 § 1 Prawa o notariacie sa zgodne z art. 65 ust. 1 Konstytucji RP;

II. na podstawie art. 69 ust. 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 2072 z późn. zm.) wnoszę o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci:

1. fragmentu raportu Krajowej Rady Notarialnej 2016 r., zawierającego skrócony bilans dotyczący tego podmiotu na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz skrócony rachunek zysków i strat dotyczący tego podmiotu za 2016 r.;
2. uchwały nr IX/25/2016 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie zatwierdzenia wykonania budżetu za 2015 rok;
3. uchwały nr IX/19/2017 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie zatwierdzenia wykonania budżetu za 2016 rok;

na okoliczność:

- wydatków i kosztów ponoszonych przez Uczestnika Krajową Radę Notarialną w związku z realizowanymi obowiązkami;
- bilansu finansowego dotyczącego Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej;

4. uchwały nr VII/75/2009 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 19 grudnia 2009 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
5. uchwały nr VII/93/2011 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 17 grudnia 2011 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
6. uchwały nr VIII/193/2012 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 8 grudnia 2012 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
7. uchwały nr VIII/152/2013 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 07 grudnia 2013 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
8. uchwały nr VIII/113/2014 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 20 grudnia 2014 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
9. uchwały nr IX/75/2015 krajowej Rady Notarialnej z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
10. uchwały nr IX/21/2016 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 30 stycznia 2016 r. w sprawie zmiany uchwały nr IX/75/2015 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;

na okoliczność:

- treści uchwał podejmowanych przez Krajową Radę Notarialną w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego w okresie od grudnia 2009 r. do stycznia 2016 r.;

11. uchwały nr _____ Rady Izby Notarialnej w W _____ z dnia lutego 2016 r.;

na okoliczność:

- podjęcia uchwały w sprawie przyznania i wypłaty Skarżącemu L Z _____ dotacji pieniężnej z Funduszu na Rozwój i Prowadzenie Kancelarii Notarialnych;

12. uchwały nr _____ Rady Izby Notarialnej w W _____ z dnia
lutego 2016 r.;

na okoliczność:

- podjęcia uchwały w sprawie przyznania i wypłaty Skarżącej J _____ Z
dotacji pieniężnej z Funduszu na Rozwój i Prowadzenie Kancelarii Notarialnych;

13. odpowiedzi podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 24
kwietnia 2012 r. na interpelację nr 3719 w sprawie działań zmierzających do
zmiany niektórych przepisów regulujących ustrój i organizację samorządów
zawodowych

na okoliczność:

- wiedzy Ministra Sprawiedliwości na temat przedmiotowego zagadnienia oraz
treści stanowiska zajętego w tym zakresie;

14. opinii prawnej z dnia 13 sierpnia 2015 r., sporządzonej przez prof. zw. dr hab.
Mariana Grzybowskiiego;

na okoliczność:

- zgodności z Konstytucją RP przedmiotowych przepisów Prawa o notariacie
oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010;

III. niezależnie od powyższego, w uzasadnieniu niniejszego pisma przedstawiam
pisemne stanowisko pełnomocnika Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej w
sprawie.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 02 listopada 2016 r. pełnomocnicy Skarżących złożyli skargę konstytucyjną, kwestionując zgodność z Konstytucją RP wyszczególnionych przepisów Prawa o notariacie i Uchwały nr VII/99/2010.

W związku z faktem, iż w ocenie pełnomocnika Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej wniesiona skarga konstytucyjna jest w całości bezzasadna – uprawnione stało się przedstawienie pisemnego stanowiska w tym zakresie. W *petitum* oraz uzasadnieniu niniejszego pisma został wskazany szereg okoliczności i argumentów przemawiających za uznaniem, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie i Uchwały nr VII/99/2010 są zgodne z Konstytucją RP.

I. Ad. pkt I.1) *petitum* pisma

W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, art. 47 § 1 i 2 w zw. z art. 23 w zw. z art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 8 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji RP.

Odnosząc się do treści zaskarżonych przepisów wskazać należy, iż, zgodnie z art. 47 § 1 Prawa o notariacie, Minister Sprawiedliwości zwraca się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organu samorządu notarialnego w terminie 3 miesięcy od dnia ich doręczenia. Jeżeli zaskarżona uchwała rażąco narusza prawo, termin ten wynosi 6 miesięcy. Jak wynika z § 2 tego przepisu, Sąd Najwyższy utrzymuje zaskarżoną uchwałę w mocy lub uchyla uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządu, ustalając wytyczne co do sposobu jej załatwienia. Skargę

spóźnioną Sąd Najwyższy pozostawia bez rozpoznania.

Zgodnie z art. 23 Prawa o notariacie, notariusze opłacają, na potrzeby organów samorządu notarialnego, składki miesięczne, których wysokość ustala corocznie Krajowa Rada Notarialna. Ponadto, stosownie do uchwał właściwych izb notarialnych, notariusze opłacają składki na inne określone cele. Ponadto, jak wynika z art. 40 § 1 pkt 8) Prawa o notariacie, do zakresu działania Krajowej Rady Notarialnej należy w szczególności ustalanie wysokości składek miesięcznych notariuszy na potrzeby samorządu notarialnego oraz zasad ich wydatkowania.

Jednocześnie, pełnomocnicy Skarżących konfrontują wyżej wymienione przepisy Prawa o notariacie z poniższymi przepisami Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej (art. 8 ust. 2 Konstytucji RP);
- każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP);
- ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw (art. 77 ust. 2 Konstytucji RP);
- sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie „*wyłączają możliwość poddania incydentalnej kontroli zgodności z prawem (Konstytucją lub ustawą), uchwały Krajowej Rady Notarialnej lub izby notarialnej wydanych na podstawie art. 23 i art. 40 §1 pkt 8 ustawy Prawo o notariacie (...) przez sąd powszechny lub sąd administracyjny w toku postępowania innego niż wywołanego wnioskiem (skargą) Ministra Sprawiedliwości o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organu samorządu notarialnego, a także przez to, że dozwalają na wydanie*

orzeczenia o prawach i obowiązkach obywatela na podstawie przepisu podustawowego w sytuacji, w której podstawą takiego rozstrzygnięcia może być wyłącznie przepis ustawy” (s. 2).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie nie są zgodne z Konstytucją RP. Świadczą o tym poniższe argumenty.

1. Nadzór Ministra Sprawiedliwości nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego

Wskazać należy w pierwszej kolejności, iż Skarżący w treści skargi konstytucyjnej w sposób bezpodstawny bagatelizuje i nie nadaje należytego znaczenia **istniejącemu i przysługującemu Ministrowi Sprawiedliwości uprawnieniu przyznającemu możliwość zwrócenia się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organu samorządu notarialnego**. Okoliczność ta ma ścisły związek z wynikającym z przepisów Prawa o notariacie, a także przepisów ustaw regulujących funkcjonowanie innych samorządów zawodowych **nadzorem Ministra Sprawiedliwości nad działalnością samorządów zawodowych, w tym samorządu notarialnego**. Nadzór ten jest również ściśle powiązany z treścią art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.

Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 01 grudnia 2009 r., sygn. akt K 4/08: *„wypełnianie przez samorząd zawodowy funkcji, o których mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji, nie może być pozostawione nieskrepowanemu prawem uznaniu korporacji samorządowych i ich organów. Oznacza to, że uregulowania wewnątrz korporacyjne muszą być zgodne z regulacjami konstytucyjnymi i ustawowymi (zob. wyrok TK z 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, OTK ZU nr 2/A/2004, poz. 9), a nad realizacją tego wymogu powinny czuwać w koniecznym zakresie stosowne organy państwowe. Wolność wykonywania zawodu zaufania publicznego nie może bowiem mieć charakteru absolutnego i musi być poddana reglamentacji*

prawnej, w szczególności gdy chodzi o uzyskanie prawa wykonywania tego zawodu, wyznaczenie sposobów i ram jego wykonywania, a także określenie powinności wobec państwa czy samorządu zawodowego. Innymi słowy, konstytucyjna gwarancja "wolności wykonywania zawodu" nie tylko nie kłóci się z regulowaniem przez państwo wielu kwestii związanych tak z samym wykonywaniem zawodu, jak i ze statusem osób zawod ten wykonujących, lecz wręcz zakłada potrzebę istnienia tego typu regulacji, zwłaszcza gdy chodzi o zawód zaufania publicznego, jakim jest zawód adwokata (wyrok z 19 października 1999 r., sygn. SK 4/99, OTK ZU nr 6/1999, poz. 119; podobnie zob. wyroki z: 21 maja 2002 r., sygn. K 30/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 32; 8 listopada 2006 r., sygn. K 30/06, OTK ZU nr 10/A/2006, poz. 149; 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/05, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 72; 26 marca 2008 r., sygn. K 4/07, OTK ZU nr 2/A/2008, poz. 28)" [pogrub. własne] (Legalis).

Co więcej, „pojęcie nadzoru zostało zdefiniowane przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 15 stycznia 2009 r., sygn. K 45/07 (OTK ZU nr 1/A/2009, poz. 3), w kontekście zwierzchniego nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad działalnością administracyjną sądów. Poczynione wówczas ustalenia definicyjne mogą zostać wykorzystane również w niniejszej sprawie. Należy bowiem zauważyć, że nadzór, o którym mowa w art. 3 ust. 2 prawa o adwokaturze, ma za przedmiot działalność samorządu zawodowego i w tym sensie wykazuje wiele podobieństw do nadzoru nad działalnością administracyjną sądów” (wyrok TK z dnia 01 grudnia 2009 r., sygn. akt K 4/08, Legalis).

Ponadto, „we wspomnianym wyżej wyroku o sygn. K 45/07 Trybunał stwierdził, że najczęściej określenia "nadzór" używa się do sytuacji, w której organ jest wyposażony w środki oddziaływania na postępowanie podmiotów i jednostek nadzorowanych, nie może jednak wyłączać tych organów w ich działalności. Uprawnienia nadzorcze, obejmujące prawo do kontroli oraz możliwość wiążącego wpływania na podmioty i jednostki nadzorowane, można podzielić na środki oddziaływania merytorycznego (np. zawieszanie lub uchylanie rozstrzygnięć jednostek nadzorowanych) i środki nadzoru personalnego (np. prawo zawieszenia w czynnościach członków kierownictwa nadzorowanej jednostki). Organ może stosować tylko takie środki, w jakie wyposażył go ustawodawca i tylko w celach określonych przez te przepisy. W wyroku tym Trybunał podkreślił jednocześnie, że pojęcie nadzoru w poszczególnych ustawach należy interpretować z uwzględnieniem celu, jakiemu w ramach konkretnych rozwiązań prawnych ma służyć ta

*instytucja. Wykorzystując te spostrzeżenia w niniejszej sprawie, należałoby stwierdzić, że **nadzór nad działalnością samorządu zawodowego adwokatów uzasadniony jest potrzebą ochrony wartości konstytucyjnych, takich jak ochrona praw obywateli oraz bezpieczeństwo obrotu prawnego.** Ze względu na ochronę osób korzystających z pomocy prawnej świadczenie tego rodzaju pomocy nie może być pozostawione poza (określoną przez ustawodawcę) kontrolą jej form i jakości ze strony organów władzy państwowej oraz stosownego samorządu zawodowego (wyrok z 19 kwietnia 2006 r., sygn. K 6/06, OTK ZU nr 4/A/2006, poz. 45)” [pogrub. własne] (wyrok TK z dnia 01 grudnia 2009 r., sygn. akt K 4/08, Legalis).*

Powyższy wyrok odnosi się do funkcjonowania innego z zawodów zaufania publicznego – adwokata, jednak niewątpliwie wynikające z niego konstatacje należy odnosić również do zawodu notariusza, tym bardziej mając na względzie specyficzny status tego zawodu związany z realizacją szeregu obowiązków nałożonych przez Prawo o notariacie, co potwierdza stanowisko prezentowane przez Trybunał Konstytucyjny.

Jak stwierdził zresztą Trybunał Konstytucyjny w treści wyżej wymienionego orzeczenia: „*nadzór Ministra Sprawiedliwości nad działalnością samorządu zawodowego adwokatów nie jest przedmiotowo tak szeroki jak nadzór tego organu nad działalnością administracyjną sądów czy działalnością komorników i notariuszy*” (wyrok TK z dnia 01 grudnia 2009 r., sygn. akt K 4/08, Legalis). W innym miejscu tego samego orzeczenia wskazano, iż „*w odmienny sposób (...) nadzór Ministra Sprawiedliwości został określony w odniesieniu do zawodu notariusza. Nie został on nazwany przez ustawodawcę mianem nadzoru zwierzchniego, jednak z uwagi na status notariuszy, którzy korzystają z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, ma on znacznie większy zakres aniżeli nadzór nad tzw. wolnymi zawodami.* Zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158, ze zm.; dalej: ustawa - Prawo o notariacie) **Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nie tylko nad organami samorządu notarialnego, lecz także nad działalnością notariuszy, a tryb wykonywania tego nadzoru określa szczegółowo rozporządzenie**” [pogrub. własne].

Ponadto, w piśmiennictwie wskazuje się, że „wśród konkretnych środków nadzorczych, jakie przysługują zazwyczaj organom sprawującym nadzór nad samorządem zawodowym i jakie mogą być uznane za zgodne z konstytucyjnymi standardami, należałoby w szczególności wymienić następujące środki: wyrażenie przez organ nadzorczy żądania udostępnienia przez samorząd zawodowy stosownych informacji na temat działalności tego samorządu, wyrażenie przez organ nadzorczy sprzeciwu wobec uchwały organów samorządu zawodowego, sprawującego, że uchwała ta nie wywołuje zamierzonych skutków prawnych, zawieszenie lub uchylenie przez organ nadzorczy uchwały podjętej przez organ samorządu zawodowego, **zaskarżenie przez organ nadzorczy – do sądu administracyjnego lub powszechnego – uchwały podjętej przez organ samorządu zawodowego**, zwrócenie się przez organ nadzorczy do organu samorządu zawodowego o podjęcie uchwały w sprawie należącej do właściwości samorządu zawodowego (na ten temat zob. bardzo szeroką i drobiazgową analizę zamieszczoną w pracy: K. Rączka, *Nadzór, passim*)” [pogrub. własne] (M. Safjan, L. Bosek (red.). Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, komentarz do art. 17, 2016, Legalis).

Co więcej, w doktrynie precyzuje się, iż „nadzór nad samorządem zawodowym może co prawda obejmować różnego rodzaju istotne uprawnienia nadzorcze, niemniej jednak uprawnienia te nie mogą przekraczać ram uzasadnionych w demokratycznym państwie prawnym dla nadzoru organów administracji rządowej nad ciałami samorządowymi (społecznymi). W szczególności nadzór nad samorządem zawodowym nie może obejmować możliwości wydawania jakichkolwiek dyrektyw, wytycznych i poleceń dotyczących właściwego sprawowania przez samorząd zawodowy konstytucyjnej "pieczy" nad należytych wykonywaniem zawodów zaufania publicznego (P. Sarnecki, *Radca prawny*, s. 28–29). Tego rodzaju dopuszczalnych konstytucyjnie ram nie przekracza z całą pewnością nadzór nad samorządem zawodowym obejmujący możliwość wyrażania przez właściwego ministra sprzeciwu wobec uchwały organu samorządu zawodowego w sprawie wpisania określonej osoby na listę osób wykonujących dany zawód zaufania publicznego (zob. wyr. TK z 7.3.2012 r., K 3/10, OTK-A 2012, Nr 3, poz. 25, pkt III.11)” (Ibidem).

Zgodnie z art. 42 § 1 Prawa o notariacie, nadzór nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego sprawuje Minister Sprawiedliwości osobiście, za pośrednictwem prezesów sądów apelacyjnych lub sądów wojewódzkich albo przez wyznaczone osoby.

Odnosząc się do treści Prawa o notariacie wskazać należy, iż, poza uprawnieniem wynikającym z art. 47 § 1 Prawa o notariacie, warto zwrócić uwagę przykładowo na następujące uprawnienia Ministra Sprawiedliwości względem notariatu:

- Minister Sprawiedliwości określa rozporządzeniem maksymalne stawki taksy notarialnej za czynności notarialne (art. 5 § 3 Prawa o notariacie);
- Minister Sprawiedliwości prowadzi rejestr kancelarii (art. 9 § 1 Prawa o notariacie);
- Minister Sprawiedliwości powołuje i wyznacza siedzibę kancelarii notariusza, m.in. po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej (art. 10 § 1 Prawa o notariacie);
- Minister Sprawiedliwości ma uprawnienie do odwołania notariusza w przypadkach określonych w art. 16 Prawa o notariacie;
- Minister Sprawiedliwości może zwolnić notariusza od obowiązku zachowania tajemnicy w przypadku określonym w art. 18 § 3 Prawa o notariacie;
- Minister Sprawiedliwości nadzoruje wykonywanie przez rady izb notarialnych zadań określonych w art. 19c Prawa o notariacie, a prezesi rad izb notarialnych obowiązani są do składania Ministrowi Sprawiedliwości raz w roku, w terminie do dnia 15 marca, sprawozdań z kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym (art. 19d Prawa o notariacie);
- Minister Sprawiedliwości może zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie notariuszy (art. 29 § 2 Prawa o notariacie);
- Krajowa Rada Notarialna składa do dnia 30 kwietnia każdego roku Ministrowi Sprawiedliwości sprawozdanie i ocenę stanu notariatu – sprawozdanie w szczególności zawiera dane dotyczące liczby sporządzonych czynności notarialnych, dane dotyczące odprowadzonych podatków i opłat sądowych, w tym

odprowadzonego podatku VAT, dane dotyczące działalności nadzorczej izb notarialnych i Krajowej Rady Notarialnej (art. 40 § 2 Prawa o notariacie);

- Minister Sprawiedliwości posiada również uprawnienia związane z wizytacją notariuszy (art. 44 § 2b i 3 Prawa o notariacie);
- Organy samorządu notarialnego przesyłają Ministrowi Sprawiedliwości uchwały, a także protokoły walnych zgromadzeń notariuszy oraz sprawozdania roczne wraz z bilansami - w terminie 14 dni od ich powzięcia lub sporządzenia (art. 46 Prawa o notariacie);
- Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do organów samorządu notarialnego o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do właściwości tych organów. Uchwała powinna być podjęta w terminie 1 miesiąca (art. 48 Prawa o notariacie).

Niewątpliwie więc zakres nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad funkcjonowaniem samorządu notarialnego jest szeroki, przemyślany i w pełni ugruntowany w normach konstytucyjnych.

Warto również zwrócić uwagę, iż przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości wprost odnosił się do zagadnienia, które jest przedmiotem skargi konstytucyjnej złożonej przez Skarżących. Mianowicie, podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, działając z upoważnienia Ministra, **pismem z dnia 24 kwietnia 2012 r. udzielił odpowiedzi na interpelację nr 3719 w sprawie działań zmierzających do zmiany niektórych przepisów regulujących ustrój i organizację samorządów zawodowych**, wykazując tym samym wiedzę na temat przedmiotowego zagadnienia oraz zajmując stanowisko w tym zakresie. Należy zaznaczyć, iż wyżej wymienione pismo zostało załączone do niniejszego pisma.

Jak wskazano w treści odpowiedzi na interpelację, *„niezależnie od powyższego podkreślić należy, iż kwestia wysokości opłat związanych z wykonywaniem regulowanych zawodów prawniczych pozostaje w zainteresowaniu ministra sprawiedliwości, szczególnie w zakresie związanym z ułatwieniem*

dostępu do zawodów prawniczych. Wielokrotnie przedmiotem działań podejmowanych przez ministra sprawiedliwości pozostawała kwestia kształtowania opłat związanych z uzyskaniem prawa do wykonywania zawodu adwokata lub radcy prawnego przez osoby, które ubiegają się o wpis na stosowną listę, nie są członkami samorządów i w związku z tym nie mają wpływu na ustalenie wysokości tej opłaty”.

W innym miejscu wyżej wymienionego pisma zaznaczono: „*pragnę zatem zapewnić, że minister sprawiedliwości w ramach przysługujących mu kompetencji poddaje ocenie wysokość ustalanych przez samorządy prawnicze opłat, mając na uwadze przede wszystkim te sytuacje, które związane są z umożliwieniem jak najszerszego dostępu do zawodów prawniczych. Zgodzić się bowiem należy z twierdzeniem, że organy samorządowe w takich sytuacjach nie powinny wyliczać i pobierać opłat w nadmiernej lub nieuzasadnionej wysokości”.*

Co więcej, należy zwrócić uwagę, iż – **w sytuacji, w której Minister Sprawiedliwości uznał to za zasadne – korzystał z przysługującego mu uprawnienia.**

Przykładowo, Minister Sprawiedliwości zaskarżył 2 uchwały Rady Izby Notarialnej w Warszawie, w wyniku czego Sąd Najwyższy wydał wyroki w sprawie o sygn. akt III ZS 2/13 oraz III ZS 3/13, a także uchwałę nr 5/2011 Walnego Zgromadzenia Notariuszy Izby Notarialnej w Warszawie z dnia 19 marca 2011 r., w wyniku czego Sąd wydał orzeczenie w sprawie o sygn. akt III ZS 3/11.

Powyzsza okoliczność dodatkowo potwierdza realność nadzoru Ministra Sprawiedliwości w tym zakresie.

Warto mieć również na względzie okoliczność, iż każdy obywatel (w tym także każda z osób wchodzących w skład samorządu notarialnego) ma możliwość kontaktu z Ministrem Sprawiedliwości (lub jego przedstawicielami) w celu sygnalizowania określonych kwestii (w tym kwestii podnoszonych przez Skarżących), co nie zmienia faktu, iż, jak już podkreślano,

podmiot ten dokonuje każdorazowo samodzielnej weryfikacji w ramach przysługującego mu nadzoru.

W kontekście przedmiotowego zagadnienia, niezależnie od kwestii nadzoru Ministra Sprawiedliwości, warto zwrócić uwagę na cykliczną możliwość kontrolowania uchwał Krajowej Rady Notarialnej w trybie wyborów. Walne zgromadzenie notariuszy izby notarialnej wybiera prezesa, wiceprezesa i pozostałych członków rady izby notarialnej, a także członka Krajowej Rady Notarialnej (por. art. 30 § 1 pkt 1) i 2) Prawa o notariacie). W konsekwencji, Krajowa Rada Notarialna składa się z notariuszy wybranych przez walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych (por. art. 39 § 1 Prawa o notariacie). Jej kadencja, zgodnie z art. 39 § 3 Prawa o notariacie, trwa 3 lata. W konsekwencji, **w związku z obowiązującym, demokratycznym trybem wyboru rad izb notarialnych i Krajowej Rady Notarialnej na określony czas, notariusze mają wpływ na funkcjonowanie notariatu, mając możliwość reagowania w tym zakresie właśnie poprzez dokonywanie poszczególnych wyborów, niezależnie od innych mechanizmów określonych w przepisach prawa.**

Przedstawiając w tym miejscu procedurę podejmowania uchwały w przedmiocie składki na potrzeby samorządu notarialnego wskazać należy, iż odbywa się to w ten sposób, że pod koniec każdego roku kalendarzowego ma miejsce posiedzenie Krajowej Rady Notarialnej wspólnie **ze wszystkimi** prezesami rad izb notarialnych. **Na wspólnym posiedzeniu przedstawiane są przez prezesów reprezentujących interesy poszczególnych rad propozycje co do wysokości składki.** Na podstawie przedstawionych podczas dyskusji stanowisk powstaje projekt uchwały. Następnie projekt uchwały jest poddawany pod głosowanie na posiedzeniu Krajowej Rady Notarialnej.

Tak więc, **powyższy tryb, niezależnie od innych mechanizmów, umożliwia wpływanie przez członków izb notarialnych na tryb i wysokość uchwalanej corocznie składki na potrzeby samorządu notarialnego.**

Dodatkową kwestią jest przysługujące poszczególnym członkom samorządu notarialnego prawo do wywierania wpływu zarówno na tryb i wysokość, jak również kierunki i sposób wykorzystania środków ze składek – w ramach wewnętrznych procedur, w tym w toku aktywności podejmowanych w poszczególnych izbach notarialnych. Warto również powołać w tym miejscu art. 30 § 1 pkt 6) Prawa o notariacie, zgodnie z którym do zakresu działania walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej należy ustalanie składek na określone cele.

Warto zwrócić w tym miejscu uwagę na fakt, iż zarówno przed przedmiotową uchwałą nr VII/99/2010 (por. uchwała nr VII/75/2009), jak również konsekwentnie w kolejnych latach Krajowa Rada Notarialna podejmowała analogiczne uchwały odnoszące się do trybu i wysokości składek na potrzeby samorządu notarialnego. Należy wskazać, iż szereg uchwał w tym przedmiocie zostało załączonych do niniejszego pisma.

W kontekście przedmiotowego zagadnienia związanego z wydaniem w dniu 18 grudnia 2010 r. uchwały dotyczącej składki na potrzeby samorządu notarialnego warto zauważyć na marginesie, iż do chwili obecnej – pomimo upływu ponad 6 lat i zmian kadencji organów samorządu notarialnego – cały czas utrzymywany jest tryb analogiczny do tego, który został przyjęty w wyżej wymienionej uchwale, co potwierdzają coroczne uchwały wydawane przez Krajową Radę Notarialną (por. uchwały załączone do niniejszego pisma). Tak więc, w wyniku faktycznej kontroli przez członków samorządu notarialnego, do których przecież przedmiotowa uchwała się odnosi, takie rozwiązanie jest aprobowane. Jednocześnie, wedle informacji posiadanych przez pełnomocnika Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej, co do żadnej z wyżej wymienionych uchwał Minister Sprawiedliwości nie skorzystał z uprawnienia określonego w art. 47 § 1 Prawa o notariacie.

Warto także na marginesie zauważyć, iż również fakt wniesienia przez Skarżących przedmiotowej skargi konstytucyjnej świadczy o tym, że poszczególni członkowie samorządu notarialnego dysponują różnorodnymi możliwościami kontrolowania uchwał wydawanych w oparciu o przepisy Prawa o notariacie.

Należy również w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, iż w przypadku innych samorządów zawodowych ustawodawca stosuje takie same lub zbliżone rozwiązania związane z nadzorem Ministra Sprawiedliwości:

- 1) W art. 14 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 124 z późn. zm., dalej jako: „**Prawo o adwokaturze**”) znajduje się **takie samo uprawnienie przysługujące Ministrowi Sprawiedliwości jak w przypadku art. 47 § 1 i 2 Prawa o notariacie;**
- 2) W art. 47 ust. 2 ustawy o radcach prawnych z dnia 6 lipca 1982 r. (Dz.U. Nr 19, poz. 145 z późn. zm.) znajduje się **takie samo uprawnienie przysługujące Ministrowi Sprawiedliwości jak w przypadku art. 47 § 1 i 2 Prawa o notariacie;**
- 3) Zgodnie z art. 68 ust. 1 i 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 133, poz. 882 z późn. zm.) Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o uchylenie uchwały samorządu komorniczego sprzecznej z prawem w terminie 6 miesięcy od dnia jej otrzymania. Sąd Najwyższy oddala skargę lub uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządu komorniczego ze wskazaniem co do sposobu jej załatwienia; jest to więc **uprawnienie zbliżone do uprawnienia określonego w art. 47 § 1 i 2 Prawa o notariacie.**

Powyższe okoliczności dodatkowo potwierdzają uprawniony i przemyślany model funkcjonowania nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad funkcjonowaniem samorządów zawodowych, w tym samorządu notarialnego.

2. Zgodność przepisów Prawa o notariacie z art. 8 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji RP

Nawiązując ściśle do wskazanych powyżej okoliczności związanych z nadzorem Ministra Sprawiedliwości nad funkcjonowaniem samorządu notarialnego zasadne jest odniesienie się wprost do przepisów Konstytucji RP, które zostały podniesione w skardze konstytucyjnej.

Przed wszystkim należy podkreślić, iż, w świetle uprawnień przysługujących Ministrowi Sprawiedliwości, określonych w art. 47 § 1 Prawa o notariacie – nie sposób uznać, iż m.in. ten właśnie artykuł miałby naruszać normę art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Nie ulega wątpliwości, iż w wyniku przyznania przedmiotowej legitymacji Ministrowi Sprawiedliwości, sprawującemu nadzór nad funkcjonowaniem nie tylko samorządu, ale również notariuszy (por. art. 42 § 1 Prawa o notariacie), w pełni zrealizowane zostały gwarancje określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. **Odnosi się to również do wszystkich elementów, na które na s. 17 skargi konstytucyjnej wskazują pełnomocnicy Skarżących, tj.:**

- prawa dostępu do sądu, czyli prawa uruchomienia procedury przed sądem – organem o określonej charakterystyce;
- prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności postępowania;

- prawa do wyroku sądowego, czyli prawa do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd.

Istotną okolicznością, poza uprawnieniami Ministra Sprawiedliwości, jest również opisywany powyżej tryb wyboru członków poszczególnych członków organów samorządu notarialnego, umożliwiający tym samym regularną kontrolę funkcjonowania samorządu.

Jednocześnie jednak, wydaje się, że przyznanie przedmiotowego uprawnienia jedynie Ministrowi Sprawiedliwości ma swoje uzasadnienie z punktu widzenia *ratio legis* takiej regulacji. Warto odwołać się posiłkowo do stanowiska zaprezentowanego przez Sąd I instancji rozpoznający sprawę Skarżących, zgodnie z którym: „kontrola ta nie tylko zarezerwowana jest dla Sądu Najwyższego, ale także może nastąpić **wyłącznie z inicjatywy władzy wykonawczej sprawującej nadzór nad działalnością organów samorządu notarialnego**, wykluczając tym samym członka samorządu spośród podmiotów uprawnionych do kwestionowania zgodności uchwał z prawem” [pogrub. własne] (uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego W z dnia marca 2015 r., sygn. akt).
Warto mieć na względzie przy tym z jednej strony okoliczność, iż **Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór** zarówno nad organami samorządu notarialnego, jak i nad notariuszami, a nadto, z drugiej – **całą specyfikę, jaka wiąże się ze statusem notariusza w ramach polskiego porządku prawnego, sprawiającą, że kwestie notariatu odnoszą się nie tylko do samych notariuszy, ale ogółu społeczeństwa.**

Wydaje się, że z tych właśnie względów, w pełni zasadnie, w tym przypadku uprawnienie zostało zarezerwowane wyłącznie dla podmiotu sprawującego w tym zakresie nadzór.

Na marginesie zaznaczyć należy, w przypadku ewentualnego zainicjowania postępowania sądowego w incydentalnej sprawie dotyczącej konkretnego notariusza, przeprowadzane jest dwuinstancyjne postępowanie cywilne w tej sprawie, tj. w sprawie

cywilnej, do której odnoszą się również pełnomocnicy Skarżących w skardze konstytucyjnej.

Brak jest jednocześnie naruszenia art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, odnoszącego się do przysługującej drogi sądowej. Z jednej strony kolejny raz podkreślić należy status nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad funkcjonowaniem samorządu i notariuszy. Z drugiej – możliwość przeprowadzenia dwuinstancyjnego postępowania w przypadku jego ewentualnego zainicjowania w danej sprawie. Nie sposób jednocześnie uznać za sprzeczne z Konstytucją RP istnienie jednoznacznych przepisów, które przyznają określone kompetencje danemu organowi, co w konsekwencji rodzi np. obowiązek uiszczania składek. **Takich imperatywnych przepisów w ramach polskiego systemu prawnego jest bardzo dużo i stanowią one gwarant określonych procesów, w tym przypadku związanych w szczególności z treścią art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.**

Należy wskazać w tym miejscu na treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 07 marca 2006 r.: *„jak wielokrotnie podkreśla w swym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny, zamknięcie drogi do sądu ma miejsce, przykładowo, wówczas, gdy żaden sąd nie jest właściwy do rozpatrzenia sprawy dotyczącej naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw. Z treści przepisu nie można natomiast interpretować wymogów związanych z prawem do zaskarżenia orzeczeń sądowych oraz liczbą instancji, w których sprawa musi być rozpoznana (zob. postanowienie TK z 26 lutego 2004 r., sygn. TS 119/03, OTK ZU nr 3/B/2004, poz. 183)”* (sygn. akt SK 11/05, Legalis).

Warto zwrócić uwagę również na inny fragment wskazanego powyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w którym Trybunał stwierdził, iż *„kwestia regulacji pewnych materii w drodze rozporządzenia, czy ustawy nie wpływa na zamknięcie drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw, toteż nie podlega ocenie z punktu widzenia zgodności ze wskazanym przez skarżących art. 77 ust. 2 Konstytucji”* (Ibidem).

W kontekście podnoszonej kwestii „ograniczenia czasowego” możliwości skorzystania przez Ministra Sprawiedliwości z uprawnienia określonego w art. 47 § 1 Prawa o notariacie nie sposób zaaprobować takiej konstatacji. Nie ulega wątpliwości, iż zasadą w polskim porządku prawnym jest ograniczenie czasowe możliwości skorzystania z danego uprawnienia – co ma ścisły związek ze swoistym „utrwaleniem” danej regulacji i stanem pewności dla adresatów normy. Taka okoliczność jest tym bardziej uzasadniona w przedmiotowej sytuacji, gdy mowa jest o obowiązku natury finansowej. Jednocześnie jednak, niewątpliwie okres 3 lub 6 miesięcy jest okresem wystarczającym – umożliwiającym należyte zbadanie i ocenę przedmiotu sprawy przez Ministra Sprawiedliwości.

Zauważyć należy, iż w skardze konstytucyjnej, na s. 23, zacytowano obszerny fragment wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. akt P 21/02, podczas gdy w żaden sposób nie kłóci się to z konstatacją, iż przedmiotowa Uchwała nr VII/99/2010 ma charakter wykonawczy i wewnętrzny w stosunku do jednoznacznej treści art. 23 oraz art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie. **To właśnie te przepisy – ustawy, stanowią podstawę ewentualnego orzeczenia o prawach i obowiązkach obywatela.** Nie sposób zaaprobować przy tym niejasnej i nie mającej oparcia w stanie prawnym argumentacji zawartej w skardze konstytucyjnej.

Warto również, w kontekście szczególnego charakteru nadzoru Ministra Sprawiedliwości, zwrócić uwagę na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 05 listopada 2015 r., sygn. akt III ZS 7/15, który zresztą został zacytowany w skardze konstytucyjnej, zgodnie z którym: *„należąca do właściwości Sądu Najwyższego sprawa o uchylenie uchwały organów adwokatury nie jest sprawą cywilną w ujęciu materialnym, tj. sprawą ze stosunków prawnych wymienionych w art. 1 KPC oraz nie jest sprawą cywilną w znaczeniu formalnym, tj. inną sprawą w rozumieniu powyższego przepisu. Przedmiotem postępowania przed Sądem Najwyższym jest bowiem wyłącznie publicznoprawna kwestia legalności uchwał organów samorządu adwokackiego, a przepisy Prawa o adwokaturze nie zawierają przepisu o stosowaniu do tych spraw przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*

(por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2008 r. III ZS 2/08, oraz z dnia 5 lipca 2008 r., III ZS 5/08)” (Legalis).

Ponadto, konieczne jest podkreślenie w tym miejscu, że w skardze konstytucyjnej wskazuje się na niezgodność poszczególnych przepisów Prawa o notariacie, które nie odnoszą się w żaden sposób do kwestii, które ściśle podnoszą pełnomocnicy Skarżących. **Brak jest logicznej korelacji pomiędzy treścią tych przepisów a przedmiotem zarzutów podnoszonych w skardze konstytucyjnej (mamy tu do czynienia z rozbieżnymi zbiorami), co powtarza się w wielu miejscach skargi konstytucyjnej i powinno zostać – już pod kątem formalnym – wzięte każdorazowo pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny rozpoznający sprawę. W konsekwencji, nie sposób uważać tych przepisów za niezgodne z Konstytucją RP w tym zakresie już z tego tytułu.** Kwestię tę należy uznać za równie istotną jak merytoryczne rozważania dotyczące bezzasadności poszczególnych twierdzeń zawartych w skardze konstytucyjnej.

Odnosnie art. 8 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji RP należy zaznaczyć, iż również co do tych przepisów brak jest podstaw do uznania, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie mogą być z nimi niezgodne. Pomijając uwagi dotyczące braku korelacji pomiędzy tymi przepisami, na którą wskazano powyżej, zaznaczyć należy, po pierwsze, iż w ocenie pełnomocnika Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej nie dochodzi do ograniczania możliwości stosowania Konstytucji w sposób bezpośredni (należy mieć tutaj na uwadze jednoczesną możliwość stosowania w tym przypadku innych przepisów Konstytucji jak np. art. 17 ust. 1 Konstytucji RP czy art. 2 Konstytucji RP, do czego szerzej pełnomocnik Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej odniesie się w dalszej części niniejszego pisma).

Po drugie, Trybunał Konstytucyjny ma możliwość dokonania badania przedmiotowych przepisów rangi ustawowej, stanowiącego podstawę przedmiotowej

materii, a więc brak jest podstaw do podnoszenia zarzutu naruszenia art. 178 ust. 1 Konstytucji RP.

W kontekście legitymacji Ministra Sprawiedliwości należy również zaakcentować kwestię, która zresztą została podniesiona w skardze konstytucyjnej, związaną z tym, iż rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego ma w pewnej mierze charakter „rozszerzonej skuteczności materialnej”, która będzie miała zastosowanie do wszystkich członków samorządu notarialnego. Łącząc tę okoliczność z podnoszonymi w innych miejscach niniejszego pisma kwestiami dotyczącymi specyfiki nadzoru Ministra Sprawiedliwości oraz specjalnego statusu notariusza w polskim porządku prawnym – należy takie rozwiązanie i gwarancje z niego wynikające uznać za uprawnione i proporcjonalne.

Podsumowując, brak jest jakichkolwiek podstaw, aby uznać, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie mogą być niezgodne z którymkolwiek z wskazanych w skardze konstytucyjnej przepisów Konstytucji RP.

II. Ad. pkt I.2) *petitum* pisma

Ponadto, należy podkreślić, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, **art. 23 i 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 47, art. 51 ust. 1, 2 i 5 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.**

Odnosząc się do podniesionych w przedmiotowym zarzucie, zawartym w skardze konstytucyjnej, przepisów Konstytucji RP wskazać należy, iż, zgodnie z ich treścią:

- każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji RP);

- nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby (art. 51 ust. 1 Konstytucji RP);
- władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (art. 51 ust. 2 Konstytucji RP);
- zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa (art. 51 ust. 5 Konstytucji RP);
- ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób; ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie „stanowią podstawę dla Krajowej Rady Notarialnej do wydania uchwały, mocą której organy izb notarialnych gromadzą informacje prywatne o konkretnym notariuszu stanowiące jednocześnie jego dane osobowe, tj. dane o wysokości przychodu i dochodu osiągniętego w danym miesiącu, bez wyraźnego upoważnienia ustawowego, a także w zakresie, w jakim stanowi podstawę do wydania przez Krajową Radę Notarialną uchwały naruszającej zasadę proporcjonalności w ograniczeniu praw i wolności poprzez ustalenie wysokości składki miesięcznej na potrzeby samorządu notarialnego powiązanej z wysokością przychodu notariusza” (s. 2).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP**

powołanymi w związku z analizowanym zarzutem. Pełnomocnicy Skarżących odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu stycznego z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

1. Upoważnienie ustawowe

Odnosząc się do okoliczności wskazanych w związku z podniesionym zarzutem, w pierwszej kolejności ponownie należy zakwestionować twierdzenie, iż uzyskiwanie informacji o przychodach związanych z wykonywaniem zawodu notariusza ma miejsce bez wyraźnego umocowania ustawowego. Treść art. 23 oraz art. 40 § 1 pkt 8) Prawa o notariacie **w sposób bezpośredni i nie pozostawiający wątpliwości określają tryb i zakres/cel ustalenia wysokości i ponoszenia składek członkowskich przez notariuszy. Ustawodawca determinuje m.in. cel i wysokość ponoszenia składek, wskazując w szczególności na „potrzeby organów samorządu notarialnego”.**

Jednocześnie, nie ulega wątpliwości, iż dokonywanie bardziej szczegółowych określeń przez ustawodawcę nie jest celowe, a wręcz byłoby nieuprawnione – mając na względzie zarówno (i) **racjonalność, a więc fakt, iż coroczne dokonywanie uchwał w tym zakresie, przez kompetentny podmiot i przy analizie konkretnych potrzeb i aktualnej sytuacji, jest bardziej zasadne**, a jednocześnie (ii) **autonomię notariatu jako samorządu zawodowego w relacji z ustawodawcą i Ministrem Sprawiedliwości.**

Konieczne jest zwrócenie uwagi na stanowisko zaprezentowane w powoływanej wcześniej odpowiedzi na interpelację związanej z przedmiotowym zagadnieniem, w której wskazano, iż *„w ocenie ministra sprawiedliwości ustawowa **regulacja wysokości składki na potrzeby samorządu zawodowego, poprzez określenie maksymalnej jej wysokości, stanowiłaby zbyt daleko idącą ingerencję w sferę samodzielności i niezależności***

samorządów i podważałyby zagwarantowaną konstytucyjnie ideę samorządności zawodowej” [pogrüb. własne].

Co istotne i co warto podnieść w tym miejscu – pozyskiwanie środków wyłącznie od członków notarialnej korporacji samorządowej stanowi jedną z bardziej istotnych i realnych gwarancji ustrojowych niezależności samorządu notarialnego od podmiotów zewnętrznych.

Ponadto, w innym miejscu przedmiotowej odpowiedzi na interpelację zauważono także, że *„obowiązujące w tej mierze aktualnie rozwiązania prawne, które powierzają organom samorządu zawodowego kompetencję do ustalenia wysokości składek i zasad ich podziału, pozwalają również na szybkie i sprawne reagowanie na zmieniające się okoliczności zewnętrzne, które bezpośrednio rzutują na określenie poziomu składek członkowskich niezbędnych dla zapewnienia działania samorządu w warunkach zabezpieczenia finansowego. W przypadku zatem zmiany potrzeb finansowych samorządów nie ma przeszkód, aby stosowne organy reprezentujące członków samorządu dokonały zmian wysokości składek dostosowując je do aktualnych potrzeb i możliwości zarobkowych zainteresowanych” [pogrüb. własne].*

Na marginesie warto również zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2010 r., sygn. akt III ZS 4/10, odnoszący się m.in. do zagadnienia powoływania się na upoważnienie do wydawania uchwały w sprawie należącej do samorządu.

2. Status notariusza w świetle art. 47 Konstytucji RP

Ponadto, należy podkreślić, iż do osób pełniących zawód zaufania publicznego jakim jest notariusz, w zakresie związanym z jego wykonywaniem, **nie mają zastosowania przepisy dotyczące prawa do prywatności.**

W zakresie, w jakim notariusz wykonuje czynności notarialne i pobiera w zamian wynagrodzenie (takse notarialną), nie jest on osobą prywatną. Zgodnie z przepisami Prawa o notariacie notariusz działa jako osoba zaufania publicznego, która w zakresie czynności notarialnych korzysta z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym (art. 2 § 1 w zw. z art. 1 § 1 Prawa o notariacie). W wyroku z dnia 10 grudnia 2003 r., sygn. akt K 49/01, Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż „*pozycja notariusza różni się niewątpliwie od podmiotów świadczących typowe usługi prawnicze - adwokatów, radców prawnych czy doradców podatkowych. Notariusz jest nie tylko osobą zaufania publicznego, ale pełni jednocześnie funkcje pomocnicze w stosunku do wymiaru sprawiedliwości. Z punktu widzenia przepisów prawno-karnych jest traktowany jako funkcjonariusz publiczny (art. 115 § 13 pkt 3 k.k.) i korzysta z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym (art. 2 § 1 ustawy o notariacie)*” (Legalis).

Opierając się na treści przepisów prawa, nawiązując do rozważań zawartych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 marca 2008 r., sygn. akt K 4/07, zaznaczyć należy, iż **zawód notariusza charakteryzuje szereg właściwości, wyraźnie odróżniających go od osoby prywatnej:**

- (i) Notariusz jest powoływany i odwoływany przez Ministra Sprawiedliwości, wobec którego składa ślubowanie i który wyznacza także siedzibę kancelarii notariusza, w której ten urzęduje według ustawowych reguł;
- (ii) Notariusz (podobnie jak sąd) ma prawo używania pieczęci z wizerunkiem godła państwowego, zgodnego ze stosownymi przepisami;
- (iii) Działalność notariuszy i samorządu notarialnego podlega nadzorowi Ministra Sprawiedliwości; nadzór ten wykonywany jest w szczególności w formach: wizytacji kancelarii notarialnych, lustracji, dokonywania ocen notariuszy i działalności Krajowej Rady Notarialnej oraz kontroli uchwał samorządu notarialnego;
- (iv) Notariusz dokonuje czynności, do których strony są albo wprost zobowiązane przez normy (tzw. przymus notarialny) albo którym dla wzmocnienia ochrony swoich praw mogą nadać formę notarialną;

- (v) Czynności notarialne dokonane przez notariusza mają charakter dokumentu urzędowego;
- (vi) Sporządzane przez notariusza akty notarialne podlegają kontroli sądowej;
- (vii) W określonych sytuacjach notariusz działa z urzędu jako organ pomocniczy sądów;
- (viii) Notariusz - w przeciwieństwie do adwokatów czy radców prawnych świadczących swoim klientom usługi prawne - działa na rzecz nie tylko określonych podmiotów, ale musi dodatkowo równoważyć interesy wszystkich stron czynności notarialnej;
- (ix) Notariusz ma ograniczoną swobodę kształtowania wysokości wynagrodzenia za swe usługi, ustawodawca bowiem wprowadził tzw. maksymalne stawki taksy notarialnej właściwe dla danej czynności notarialnej.
- (x) Z punktu widzenia przepisów prawnokarnych notariusze są traktowani jako funkcjonariusze publiczni;
- (xi) Notariusze jako płatnicy na podstawie odrębnych przepisów pobierają podatki i opłaty skarbowe.

Powyższe okoliczności rodzą jednoznaczne konsekwencje związane ze statusem notariusza jako szczególnego zawodu zaufania publicznego.

Dlatego też, również wynagrodzenie notariusza z tytułu taksy notarialnej nie jest jego prywatną sprawą. Taksa notarialna jest opłatą za czynności notarialne stanowiące działania urzędowe funkcjonariusza publicznego. Jej wysokość nie jest dowolna, lecz musi być określona z uwzględnieniem przepisów powszechnie obowiązujących, w szczególności rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej (Dz.U. Nr 148, poz. 1564 z późn. zm.).

Zaakcentować trzeba przy tym, iż przedmiotem pozyskiwanych informacji, zgodnie z treścią Uchwały nr VII/99/2010, jest informacja o stosownym procencie „*wynagrodzenia pobranego za dokonane czynności notarialne*”. Mamy więc tu do czynienia z **jednoznacznym**

zawężeniem zainteresowania wyłącznie do danych związanych *stricte* z wykonywaniem czynności zawodowych notariusza.

Tak więc, nie dochodzi w powyższej sytuacji do badania stanu majątku, sytuacji majątkowej czy składników majątku. Z tych względów trudno zaaprobować powoływanie się w skardze konstytucyjnej na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 listopada 2002 r., sygn. akt K 41/02, w którym jest mowa o kwestii wyjawienia majątku. Należy zaznaczyć, iż **m.in. do tej kwestii odnosi się, związana z przedmiotowymi zagadnieniami, opinia prawna sporządzona przez prof. zw. dr hab. Mariana Grzybowskiego, sędziego Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku – załączona do niniejszego pisma.**

Odnosząc się do **charakteru prawnego taksy notarialnej, Trybunał Konstytucyjny uznał, że nie powinna ona być traktowana jako wynagrodzenie notariusza**, stwierdzając, iż *„wykonując czynności notarialne, nie tylko w interesie prywatnym, lecz także w interesie publicznym jako gwarant bezpieczeństwa obrotu, notariusz ma na celu dążenie do osiągnięcia zysku warunkującego realizację zadań publicznych (por. W. Boć, M. Leśniak, op. cit., s. 56). Przy tym taksą nie ma charakteru opłaty (ceny) za czynność notarialną jako świadczoną usługę, ponieważ jej dokonanie nie jest czynnością z zakresu prawa prywatnego, a raczej publicznego”* (wyrok TK z dnia 07 lipca 2011 r., sygn. akt U 8/08, Legalis).

Co więcej, warto odnieść się do treści zdania odrębnego Sędziego Trybunału Konstytucyjnego Bohdana Zdziennickiego do uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 10 grudnia 2003 r., sygn. akt K 49/01, w którym wskazał, iż *„status prawny notariusza przesądza o podstawowej zasadzie, która powinna być punktem wyjścia dla zrekonstruowanych z przepisów ustawy – Prawo o notariacie ustawowych wytycznych, co do sposobów obliczania w normatywnej taksie notarialnej poszczególnych rodzajów wynagrodzeń notariuszy. Z przeprowadzonych analiz jednoznacznie wynika, że nie może być tu mowy ani o określonej reglamentacji wynagrodzenia wolnego zawodu świadczącego na zasadach rynkowych określone usługi prawne, ani o*

reglamentowaniu wynagrodzenia quasi przedsiębiorców – licencjonowanych prywatnych pośredników w obrocie prawnym, ani też o wynagrodzeniu tajemniczej, odrębnej kategorii „osób zaufania publicznego”. Chodzi po prostu o normatywne określenie zasad ustalania wynagradzania notariuszy będących szczególnego rodzaju funkcjonariuszami publicznymi powiązаныmi organizacyjnie z wymiarem sprawiedliwości”.

Konieczne jest zacytowanie w tym miejscu także stanowiska zaprezentowanego przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 17 grudnia 2008 r., sygn. akt Ts 255/07, w którym wskazano, iż „*publicznoprawny element działalności notariusza powoduje, że **nie jest on adresatem mieszczącego się w zakresie wolności działalności gospodarczej uprawnienia do swobodnego podejmowania i zakończenia prowadzenia swej działalności.** W konsekwencji, ustawodawca zwykły może w dużo większym zakresie niż to ma miejsce w przypadku przedsiębiorców ograniczać możliwość podjęcia i zakończenia prowadzenia przez notariusza działalności usługowej*” [pogrub. własne] (Legalis). Oczywiście okoliczność ta ma również znaczenie w świetle treści art. 22 Konstytucji RP, do czego pełnomocnik Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej odniesie się w innym miejscu niniejszego pisma.

Wskazać należy jednocześnie posiłkowo, iż w piśmiennictwie określa się, że „*nie budzi również zastrzeżeń konstytucyjny obowiązek udzielania przez funkcjonariuszy publicznych informacji dotyczących majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską, majątku odrębnego osoby składającej oświadczenie, obowiązek składania oświadczeń o działalności gospodarczej prowadzonej przez funkcjonariusza publicznego, jak również jego małżonka, wstępnych, zstępnych i rodzeństwo (zob. zwłaszcza wyr. TK z: 13.7.2004 r., K 20/03, OTK-A 2004, Nr 7, poz. 63; 6.12.2005 r., SK 7/05, OTK-A 2005, Nr 11, poz. 129; 23.2.2010 r., K 1/08, OTK-A 2010, Nr 2, poz. 14)*” (M. Safjan, L. Bosek (red.). Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, komentarz do art. 51, 2016, Legalis).

Niewątpliwie dokonując wyboru określonej drogi zawodowej (w tym przypadku zawodu notariusza, będącego specyficznym zawodem zaufania publicznego) należy liczyć

się z wynikającymi z tego faktu konsekwencjami, w tym gwarancjami określonymi w Konstytucji RP. Warto mieć na względzie, iż, zgodnie z art. 65 ust. 1 Konstytucji RP, każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy.

Odnosząc się na marginesie do kwestii prawa do prywatności warto wskazać, iż, zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w doktrynie *„informacje o majątku i sytuacji ekonomicznej jednostki są objęte gwarancjami autonomii informacyjnej, jakkolwiek w tej sferze występują łagodniejsze przesłanki dopuszczalnej ingerencji niż w wypadku sfery czysto osobistej (wyr. TK z 20.6.2005 r., K 4/04, OTK-A 2005, Nr 6, poz. 64; 24.6.1997 r., K 21/96, OTK 1997, Nr 2, poz. 23; 11.4.2000 r., K 15/98, OTK 2000, Nr 3, poz. 86)”* (M. Safjan, L. Bosek (red.). Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, komentarz do art. 51, 2012, Legalis).

3. Proporcjonalność przedmiotowego rozwiązania

Niezależnie od powyższych rozważań dotyczących statusu notariusza w kontekście art. 47 Konstytucji – **jedynie z ostrożności i na marginesie podkreślić należy, iż, jak wskazuje się w piśmiennictwie, odnosząc się do jednego z orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, „Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał przy tym, że >>Prawo do prywatności, podobnie jak inne prawa i wolności, nie ma bowiem charakteru absolutnego i z tej też racji może podlegać ograniczeniom. Ograniczenia te winny jednak czynić zadość wymaganiom konstytucyjnym. Przemawiać za nimi muszą inne normy, zasady lub wartości konstytucyjne. Stopień ograniczenia powinien pozostawać w odpowiedniej proporcji do rangi interesu, któremu ograniczenie to służy. Ze względu na zasadę proporcjonalności niezbędne jest porównanie dobra chronionego i poświęcanego oraz zharmonizowanie kolidujących interesów<< (wyr. z 21.10.1998 r., K 24/98, OTK 1998, Nr 6, poz. 97)”** [pogrub. własne] (B. Banaszak (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, komentarz do art. 47, 2012, Legalis).

Ponadto, w innym z orzeczeń Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż „w myśl ugruntowanej linii orzeczniczej TK wartości konstytucyjne mogą zostać ograniczone „dla realizacji innej normy konstytucyjnej, poddającej pod ochronę dobro, które w danym przypadku posiada pierwszeństwo przed prywatnością. Ograniczenia są dopuszczalne, jeżeli umożliwiają ochronę bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, zdrowia, moralności publicznej, środowiska albo wolności lub praw innych osób. Muszą one być zgodne z zasadą proporcjonalności. Ustanowione ograniczenia spełniają ten ostatni wymóg, jeżeli wprowadzona regulacja ustawodawcza jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków (zasada przydatności), regulacja ta jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana (zasada konieczności), a ponadto – jej efekty pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela (zasada proporcjonalności w ścisłym tego słowa znaczeniu)” (uzasadnienie wyroku TK z dnia 20 czerwca 2005 r., sygn. akt K 4/04, Legalis).

Należy podkreślić, iż – nawet jeśli hipotetycznie uznać, że dochodzi tutaj do ewentualnego ograniczania prawa do prywatności – bez wątplenia jest ono uzasadnione z punktu widzenia innych zasad i wartości konstytucyjnych.

Po pierwsze, jest to uzasadnione z punktu widzenia gwarancji wynikających z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP (wskazać należy, iż szczegółowa analiza odnosząca się do istotności tej zasady w kontekście przedmiotowej sprawy zostanie przedstawiona przy okazji odniesienia się do pkt. I.4) *petitum* pisma).

Po drugie, inną niezwykle kluczową zasadą mającą w tym przypadku zastosowanie jest zasada sprawiedliwości społecznej, określona w art. 2 Konstytucji RP.

Jak wskazuje się w doktrynie, „Trybunał Konstytucyjny, dostrzegając związki zachodzące między zasadą demokratycznego państwa prawnego a zasadami sprawiedliwości społecznej, stoi na stanowisku, że nie należy tych dwóch zasad sobie przeciwstawiać ani też traktować ich jako odrębne wzorce konstytucyjne. >> Nie jest demokratycznym państwem prawnym państwo, które nie

realizuje idei sprawiedliwości, przynajmniej pojmowanej jako dążenie do zachowania równowagi w stosunkach społecznych i powstrzymywanie się od kreowania nieusprawiedliwionych, niepopartych obiektywnymi wymogami i kryteriami przywilejów dla wybranych grup obywateli<< (wyr. TK z 12.4.2000 r., K 8/98, OTK 2000, Nr 3, poz. 87, s. 411)” [pogrub. własne] (B. Banaszak (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, komentarz do art. 2, 2012, Legalis).

Wskazać należy, że samorząd notarialny różnicuje wysokość składki, która zależy od osiągniętego przez danego notariusza przychodu i tym samym urzeczywistnia zasadę sprawiedliwości społecznej, traktując ją jako **nakaz stosowania solidaryzmu zawodowego**, mającego zresztą ugruntowaną pozycję w polskim notariacie.

Takie postępowanie uzasadnia **okoliczność zróżnicowania dochodów notariuszy ze względu na lokalizację ich kancelarii, które powinny być dostępne dla interesantów nie tylko w wielkich ośrodkach**. Notariusz prowadzący działalność w dużym mieście, którego większość klientów stanowią zamożne osoby, nierzadko zasobne podmioty gospodarcze, oczywiście zobowiązany jest płacić wyższą (kwotowo, nie procentowo) składkę na wspólny samorząd niż notariusz, który w mniejszej miejscowości obsługuje zazwyczaj osoby fizyczne. Bez ustalenia wysokości wynagrodzenia pobranego w danym miesiącu przez notariusza metoda ustalania składki spełniająca jednocześnie zasadę solidaryzmu zawodowego nie mogłaby mieć zastosowania.

Powyższy tok rozumowania potwierdzają również przepisy korporacyjne dotyczące etyki zawodu notariusza. Rozpatrując tę kwestię należy mieć cały czas na względzie, akcentowany niejednokrotnie w niniejszym piśmie, status ustrojowy notariusza jako szczególnego zawodu zaufania publicznego.

Warto na marginesie zauważyć w tym miejscu, że hipotetyczne rozwiązanie polegające na ustaleniu stałej opłaty, w celu pokrycia wydatków i kosztów, skutkowałoby jej radykalnym wzrostem w stosunku do co najmniej części notariuszy (w tym tych, którzy

płacą w tej chwili minimalną opłatę), co bez wątpienia rodziłoby negatywne konsekwencje, które, jak się wydaje, można by również rozpatrywać pod kątem zasad i gwarancji konstytucyjnych.

Należy zaznaczyć, iż do powyższej kwestii, jak również szerzej do zagadnienia zasad konstytucyjnych związanych z przedmiotowym zagadnieniem, odnosi się wnikliwie opinia sporządzona przez prof. zw. dr hab. Mariana Grzybowskię, sędzię Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku – załączona do niniejszego pisma.

Wśród rozważań zawartych w treści wyżej wymienionej opinii znajduje się odwołanie m.in. do **art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP i związanej z nim zasady niedyskryminacji i równości**.

Podkreślić należy jednocześnie już w tym miejscu, że w niniejszym przypadku zostanie spełniona każda z wyszczególnionych powyżej podzasad, tj.:

- zasada przydatności (wprowadzona regulacja ustawodawcza jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków);
- zasada konieczności (regulacja ta jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana);
- zasada proporcjonalności w ścisłym tego słowa znaczeniu (jej efekty pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela).

Odnosząc się do treści art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – cały czas podkreślając, iż niniejsze rozważanie ma charakter poboczny w stosunku do stanowiska o braku zastosowania art. 47 Konstytucji RP do przedmiotu niniejszej sprawy – należy wskazać, że **hipotetyczne ograniczenie jest konieczne z punktu widzenia „wolności i praw innych osób”**. Mowa tutaj w szczególności o **prawach obywateli do należytego i odpowiedniego funkcjonowania notariatu, co jest gwarantowane konstytucyjnie**

(por. art. 17 ust. 1 Konstytucji RP), a z czym wiąże się m.in. konieczność zapewnienia odpowiednich środków na jego funkcjonowanie.

4. Zgodność przepisów Prawa o notariacie z art. 51 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji RP

Odnosząc się w pierwszej kolejności do art. 51 ust. 1 Konstytucji RP kolejny raz podkreślić należy, że **ujawnienie informacji dotyczących dochodu związanego z wykonywaniem zawodu notariusza ma swoje źródło w przedmiotowych przepisach Prawa o notariacie.**

Jeśli chodzi o podniesiony w skardze konstytucyjnej zarzut dotyczący art. 51 ust. 2 Konstytucji RP, podkreślić należy, że przepis ten wprost odnosi się do „władz publicznych”. **Brak jest jakichkolwiek podstaw, aby uznać, iż Krajowa Rada Notarialna lub samorząd notarialny jest „władzą publiczną”.**

Jeśli chodzi o definicję „władzy publicznej” – jak wskazuje się w kontekście takiego wyrażenia zawartego w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP: „*pojęcie władzy publicznej >>obejmuje wszystkie władze w sensie konstytucyjnym – ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą (...)*” (B. Banaszak (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, komentarz do art. 77, 2012, Legalis).

Krajowa Rada Notarialna nie ma statusu organu władzy publicznej, a więc nie odnosi się do niej dyspozycja art. 51 ust. 2 Konstytucji RP. **Pierwotną podstawą normatywną działania tego podmiotu jest art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.**

Warto wskazać w tym miejscu, że, zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, notariusza nie tylko nie można nazwać „władzą publiczną”, ale nawet nie można uznać, iż wykonuje on „władzę publiczną”. Jak wynika ze stanowiska doktryny, „*zaważać należy, że Trybunał, w orzeczeniach,*

które zapadły w roku 2011 w odniesieniu do zawodu notariusza w sposób jednoznaczny stwierdził, że notariusz nie wykonuje władzy publicznej” [pogrub. własne] (P. Mikołajczyk, Wykonywanie władzy publicznej w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zagadnienia Wybrane, „Studia Prawnicze i Administracyjne” nr 2(4) rok 2012”). Wydaje się więc, że tym bardziej pojęcie „władzy publicznej” nie może odnosić się do podmiotu związanego z samorządem notarialnym – Krajowej Rady Notarialnej.

Warto przywołać w tym miejscu stanowisko doktryny, w którym wskazano, iż *„zarówno treść przepisu, jak również przebieg prac legislacyjnych nakazuje przyjąć, że podmiotami zobowiązanymi na mocy omawianej regulacji pozostają wyłącznie organy władzy publicznej (zob. wyr. z 15.7.2009 r., K 64/07, OTK-A 2009, Nr 7, poz. 110, w którym TK z tego względu odmówił odniesienia komentowanego przepisu do administrowania danymi osobowymi przez spółdzielnie mieszkaniowe)” (M. Safjan, L. Bosek (red.). Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, komentarz do art. 51, 2016, Legalis).*

Co do art. 51 ust. 5 Konstytucji RP w kontekście przedmiotowej sprawy wskazać trzeba, że w tym przypadku również brak jest podstaw do uznania niekonstytucyjności przedmiotowych przepisów. Z jednej strony, art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8) Prawa o notariacie odnoszą się po części do kwestii opisanych w wyżej wymienionym przepisie **Konstytucji RP**. Jednakże, co istotniejsze, **do tych kwestii szczegółowo odnosi się ustawa o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r.** (Dz.U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.). Wydaje się, że Krajowa Rada Notarialna powinna respektować regulacje określone w tym akcie prawnym, będącym aktem prawnym rangi ustawowej.

W tym kontekście należy mieć na względzie, iż w przedmiotowej sprawie krąg podmiotów mających dostęp do danych jest określony, wynikając z obowiązujących przepisów prawa.

Niezależnie od tego, **należy podać w wątpliwość, czy przepis ten odnosi się do podmiotów innych niż „władze publiczne”** – należy bowiem zwrócić uwagę na

nasuwającą się korelację pomiędzy art. 51 ust. 2 oraz art. 51 ust. 5 Konstytucji RP. W takiej sytuacji przepis ten nie miałby zastosowania w przedmiotowym przypadku.

Warto mieć również na względzie stanowisko prezentowane w doktrynie, zgodnie z którym „Konstytucja używa w art. 51 ust. 5 pojęcia ustawy nie jako konkretnego, jednego aktu, ale jako aktu określonego typu. Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa w najszerszym zakresie OchrDanOsU” (B. Banaszak (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, komentarz do art. 51, 2012, Legalis).

III. Ad. pkt I.3) petitum pisma

Następnie, należy podkreślić, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, **art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.**

Pełnomocnicy Skarżących konfrontują przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie z poniższymi przepisami Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP);
- rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania; upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu (art. 92 ust. 1 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, w kontekście przedmiotowych przepisów Prawa o notariacie *„brak upoważnienia określającego kompletnie zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytycznych co do treści uchwały Krajowej Rady Notarialnej określającej wysokość składek miesięcznych na potrzeby samorządu notarialnego”* (s. 2-3).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP powołanymi w związku z analizowanym zarzutem**. Pełnomocnicy Skarżących odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu stycznego z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

Odnosząc się do kwestii przedstawionych w skardze konstytucyjnej w kontekście analizowanego zarzutu należy podkreślić, iż **nie sposób uznać za uprawnioną konstrukcję przedstawioną przez pełnomocników Skarżących, zgodnie z którą skutecznym przedmiotem rozważań może być w tym przypadku art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, wprost odnoszący się do rozporządzeń**. Przepis ten nie odnosi się bowiem do okoliczności dotyczących niniejszej sprawy, a niewątpliwie – wskazując na określone przepisy Konstytucji RP, pamiętając o kompetencji przysługujących Trybunałowi Konstytucyjnemu – należy być w tym przypadku ścisłym i precyzyjnym.

Jeśli chodzi o zarzut związany z treścią art. 7 Konstytucji RP – w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na kwestię definicji „władzy publicznej”, w skład której, zgodnie z tym co było wykazywane w niniejszym piśmie, nie wchodzi Krajowa Rada Notarialna. A właśnie takim pojęciem posługuje się art. 7 Konstytucji RP.

Niezależnie od powyższego należy oczywiście podnieść, iż brak jest podstaw do twierdzenia, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie miałyby być niezgodne z treścią art. 7 Konstytucji RP.

IV. Ad. pkt I.4) *petitum* pisma

Ponadto, należy podkreślić, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, art. 23 oraz art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie są zgodne z art. 7, art. 17 ust. 1 i 2 oraz art. 93 ust. 2 w zw. z art. 7 Konstytucji RP.

Pełnomocnicy Skarżących konfrontują przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie z poniższymi przepisami Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP);
- w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytych wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony (art. 17 ust. 1 Konstytucji RP);
- w drodze ustawy można tworzyć również inne rodzaje samorządu; samorządy te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej (art. 17 ust. 2 Konstytucji RP);
- zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy; nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów (art. 93 ust. 2 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą niezgodność przedmiotowych przepisów Prawa o notariacie z Konstytucją „(a) w przypadku, w którym uchwałę Krajowej Rady Notarialnej należy uznać za źródło prawa wewnętrznie obowiązującego i w zakresie, w jakim normy te zezwalają na wydawanie aktu wewnętrznie obowiązującego stanowiącego podstawę do decyzji wobec obywateli – członków samorządu notarialnego, (b) w zakresie, w jakim Krajowa Rada Notarialna staje się wyłącznym podmiotem do określenia w sposób dowolny i niekontrolowany zasad, wysokości i charakteru składki płaconej przez notariuszy, co sprzeczne jest z zasadą demokratycznego państwa prawnego oraz przez to, że umożliwiają Krajowej Radzie Notarialnej uchwalanie składek na poziomie przekraczającym rażąco potrzeby organów samorządu zawodowego utworzonego w drodze ustawy i tym samym umożliwiają Krajowej Radzie Notarialnej podejmowanie decyzji w sferze, która jest zastrzeżona do wyłącznej kompetencji walnego zgromadzenia notariuszy danej izby notarialnej, co stanowi przejaw działania bez podstawy prawa i poza granicami prawa, (c) przez to, że nie określają one granic pojęcia „potrzeba samorządu zawodowego”, zasad określania wysokości (w tym górnej granicy) składki na potrzeby samorządu notarialnego, a co uniemożliwia organom samorządu zawodowego utworzonego w drodze ustawy wykonywania obowiązku konstytucyjnego polegającego na sprawowaniu pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu w celu ochrony zawodu albo co dozwala na takie działanie, które wykonywaniem tego obowiązku nie jest, bowiem sprzeczne jest ono z interesem samych notariuszy, (d) przez to, że naruszają istotę samorządu zawodowego ustanowionego na podstawie art. 17 ust. 1 Konstytucji dozwalając na – z pozoru – nieograniczony zakres regulacji przez Krajową Radę Notarialną kwestii sposobu poboru i wysokości składki na potrzeby samorządu notarialnego na zasadach określonych dla „innych rodzajów samorządów”, o których mowa w art. 17 ust. 2 Konstytucji w sytuacji, w której przymusowość członkostwa w samorządzie utworzonym zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji warunkująca możliwość wykonywania zawodu stanowi przyczynę, dla której nie sposób odmówić możliwości kontroli działalności jego organów, w tym kontroli sądowej oraz istnienia wymogu ustawowej limitacji ich działalności” (s. 3-4).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny, co najmniej częściowy, brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP powołanymi w związku z analizowanym zarzutem.** Pełnomocnicy Skarżących zasadniczo odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu styczności z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

Odnosząc się natomiast to okoliczności przedstawionych w treści skargi konstytucyjnej w zakresie przedmiotowego zarzutu, już na początku należy zakwestionować twierdzenie, iż „*Krajowa Rada Notarialna staje się wyłącznym podmiotem do określenia w sposób dowolny i niekontrolowany zasad, wysokości i charakteru składki płaconej przez notariuszy*”. Jest rzeczą oczywistą w świetle argumentacji szczegółowo przedstawianej w niniejszym piśmie, iż Krajowa Rada Notarialna podlega w tej materii ścisłemu nadzorowi Ministra Sprawiedliwości, a jednocześnie wewnętrznej kontroli w ramach mechanizmów oraz kompetencji poszczególnych podmiotów i samych członków samorządu notarialnego. Samo procedowanie przez Krajową Radę Notarialną wynika z istoty funkcjonowania tego typu organów w ramach samorządów zawodowych, chronionych konstytucyjnie w oparciu o art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.

1. Gwarancje i obowiązki wynikające z treści art. 17 ust. 1 Konstytucji RP

Zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Jak wskazuje się w doktrynie w aspekcie uregulowań zawartych w tym przepisie, „TK uznaje, że działania samorządów zawodowych opisane w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP są „funkcjami” samorządów zawodowych, dla których prawidłowego wykonywania niezbędne jest wyposażenie samorządów zawodowych w stosowne ustawowe zadania i kompetencje. W tym kontekście TK stwierdza, że „samorząd zawodu zaufania publicznego, powołany zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji, w drodze ustawy, **realizuje dwie zasadnicze funkcje: reprezentuje osoby wykonujące ten zawód oraz sprawuje pieczę nad jego należytyim wykonywaniem w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.** (...) Samorzady zawodowe (...) wykonują zadania służące realizacji funkcji określonych w art. 17 ust. 1 Konstytucji. Wśród tych zadań znajdują się zarówno zadania o charakterze publicznym, jak i zadania, które mają charakter wewnątrzorganizacyjny samorządu (zadania własne)” (wyr. TK z 14.12.2010 r., K 20/08, OTK-A 2010, Nr 10, poz. 129, pkt III.5.1; zob. też wyr. TK z 22.5.2001 r., K 37/00, OTK-A 2001, Nr 4, poz. 86, pkt III.2; 18.10.2010 r., K 1/09, OTK-A 2010, Nr 8, poz. 76, pkt III.3.4; 18.2.2004 r., P 21/02, OTK-A 2004, Nr 2, poz. 9, pkt III.6)” [pogrub. własne] (M. Safjan, L. Bosek (red.). Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, komentarz do art. 17, 2016, Legalis).

W piśmiennictwie precyzuje się, że „zadaniem TK obie funkcje samorządów zawodowych wymienione w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP są jednakowo ważne, gdyż w demokratycznym i pluralistycznym społeczeństwie nie ma powodu, aby którejkolwiek z tych funkcji przyznawać pierwszeństwo (wyr. TK z 22.5.2001 r., K 37/00, OTK 2001, Nr 4, poz. 86, pkt III.2; 14.12.2010 r., K 20/08, OTK-A 2010, Nr 10, poz. 129, pkt III.5.1). **Samorzady zawodowe powinny obie te funkcje w harmonijny sposób ze sobą łączyć, doprowadzając do swoistej syntezy ochrony partykularnych interesów grupy wykonującej określony zawód oraz ochrony interesu publicznego** (wyr. TK z 12.2.2013 r., K 6/12, OTK-A 2013, Nr 2, poz. 16, pkt III.2.1)” [pogrub. własne] (Ibidem).

Jeśli chodzi o funkcję samorządów zawodowych polegającą na reprezentacji osób wykonujących zawody zaufania publicznego: „TK stwierdza, że funkcja ta >> to reprezentowanie na zewnątrz osób wykonujących tego rodzaju zawody, a więc reprezentowanie tych osób zarówno wobec

obywateli i ich organizacji, jak i przed organami państwa<< (wyr. TK z 22.5.2001 r., K 37/00, OTK 2001, Nr 4, poz. 86, pkt III.2)” (Ibidem).

Co więcej, „>>reprezentację<<, o której jest mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP należy rozumieć możliwie szeroko, jako ogół działań samorządów zawodowych, które polegają na występowaniu na zewnątrz w roli swego rodzaju emanacji czy też upostaciowienia osób wykonujących zawody zaufania publicznego oraz na działaniu, w sferze zewnętrznej, na rzecz czy też w interesie osób wykonujących zawody zaufania publicznego, przy czym chodzi tutaj zarówno o reprezentowanie w ten sposób osób wykonujących zawody zaufania publicznego rozpatrywanych w ujęciu jednostkowym (indywidualnym, spersonalizowanym), jak też osób wykonujących zawody zaufania publicznego rozpatrywanych jako określona zbiorowość, charakteryzująca się jasno zdefiniowaną wspólnotą interesów i innymi ścisłymi więziami środowiskowymi.

W szczególności, >>reprezentacja<< przewidziana w art. 17 ust. 1 obejmuje następujące działania samorządów zawodowych: formułowanie, manifestowanie lub transmitowanie przez samorzady zawodowe wobec innych (zewnętrznych) podmiotów określonych oczekiwań, interesów, potrzeb lub aspiracji istniejących po stronie osób wykonujących zawody zaufania publicznego [w ujęciu indywidualistycznym i (lub) zbiorowym]; ułatwianie w imieniu czy też na rzecz osób wykonujących zawody zaufania publicznego określonych spraw ważnych czy też prawnie lub faktycznie relewantnych dla wspomnianych – zrzeszonych w samorządach zawodowych – osób; podejmowanie się obrony interesów osób wykonujących zawody zaufania publicznego, w tym zwłaszcza w przypadkach, w których interesy te mogą zostać naruszone lub zagrożone; występowanie w roli swego rodzaju rzeczników osób wykonujących zawody zaufania publicznego, prezentujących i wyjaśniających stanowiska oraz motywacje osób wykonujących zawody zaufania publicznego: czy to w poszczególnych sytuacjach jednostkowych, czy też w związku z pewnymi klasami (kategoriami) sytuacji lub zdarzeń; występowanie w roli adresata (odbiorcy) określonych skarg, zażaleń, żądań, pretensji czy też oczekiwań formułowanych pod adresem osób wykonujących zawody zaufania publicznego przez podmioty zewnętrzne.

Tak rozumiana reprezentacja osób wykonujących zawody zaufania publicznego może być przez samorzędy zawodowe urzeczywistniania zarówno wobec innych organów władzy publicznej (np. wobec parlamentu, Prezydenta RP, administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, sądów lub innych samorządów zawodowych), jak też wobec obywateli i ich organizacji (w tym wobec osób korzystających ze świadczeń realizowanych przez osoby wykonujące zawody zaufania publicznego). **Reprezentowanie przez samorzędy zawodowe osób wykonujących zawody zaufania publicznego wobec innych organów władzy publicznej (czy też przed takimi organami) może w szczególności przybierać następującą postać:** uczestniczenie przez samorzędy zawodowe w konsultacjach społecznych zorganizowanych przez określony organ władzy publicznej i poprzedzających ustanowienie aktu prawnego (lub poprzedzających przygotowanie projektu aktu prawnego) pozostającego w zakresie zainteresowania danego samorządu zawodowego; uczestniczenie w postępowaniach sądowych (w tym przed sądami powszechnymi, administracyjnymi lub przed TK) lub w postępowaniach administracyjnych, których przedmiotem są sprawy poszczególnych (pojedynczych) osób wykonujących zawody zaufania publicznego lub sprawy grup takich osób lub też sprawy całego środowiska zawodowego; występowanie przez samorzędy zawodowe do innych organów władzy publicznej (np. do prokuratury lub do innych organów kontroli i ochrony prawa) z określonymi wnioskami, petycjami lub skargami, domagającymi się urzędowej interwencji tych innych organów w sprawach pozostających w ich urzędowej właściwości i jednocześnie ważnych dla poszczególnych osób wykonujących zawody zaufania publicznego lub dla ich grup, względnie też dla całej danej grupy zawodowej.

Z kolei **reprezentowanie przez samorzędy zawodowe osób wykonujących zawody zaufania publicznego wobec obywateli i ich organizacji** może się w szczególności przejawiać poprzez: konsultowanie się przez samorzędy zawodowe z innymi środowiskami społecznymi w sprawach będących przedmiotem ich wspólnego zainteresowania, a także organizowanie z tymi środowiskami określonych wspólnych przedsięwzięć (np. wspólne konferencje naukowe, wspólna praca nad projektami określonych rozwiązań prawnych); podejmowanie się przez samorzędy zawodowe mediacji lub pośrednictwa w załatwianiu spraw spornych lub konfliktowych pomiędzy, z jednej strony, poszczególnymi osobami wykonującymi zawody zaufania publicznego lub grupami takich osób a, z drugiej strony, innymi osobami, w tym korzystającymi z usług realizowanych przez osoby wykonujące zawody zaufania

publicznego; występowanie przez przedstawicieli samorządów zawodowych w mediach i prezentowanie tam poglądów i stanowisk wyrażanych przez osoby wykonujące zawody zaufania publicznego” ([pogrub. własnej] (Ibidem).

Jeśli chodzi o funkcję samorządów zawodowych polegającą na sprawowaniu pieczy nad należytych wykonywaniem tych zawodów, jak precyzuje się w doktrynie: „*prawidłowe sprawowanie przez samorzady zawodowe funkcji pieczy nad należytych wykonywaniem zawodów zaufania publicznego nie ogranicza się bynajmniej do realizacji pewnych zadań wspólnych dla wszystkich zawodów zaufania publicznego (takich jak przede wszystkim dopuszczanie do zawodu, prowadzenie rejestru członków czy też czuwanie nad przestrzeganiem etyki przez członków). Przeciwnie, **ustawodawca, kształtując model zadań (i kompetencji) danego samorządu zawodowego, powinien się kierować specyfiką danego konkretnego zawodu oraz zakresem czynności wykonywanych w jego ramach. W rezultacie zadania, jakie prawodawca powierza w drodze ustawy samorządom zawodowym, mogą mieścić się w zakresie funkcji pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu także przez to, że są one subsydiarne i pomocnicze wobec określonych (specyficznych) czynności wykonywanych w ramach tego zawodu (wyr. TK z 14.12.2010 r., K 20/08, OTK-A 2010, Nr 10, poz. 129, pkt III.5.5)**” [pogrub. własnej] (Ibidem).*

W tym kontekście należy mieć również na względzie, iż „*dla efektywnego wykonywania przez samorzady zawodowe (...) zadań (mieszczących się w zakresie funkcji sprawowania pieczy nad należytych wykonywaniem zawodów zaufania publicznego) **ustawodawca powinien wyposażać samorzady zawodowe w stosowne prawne kompetencje do podejmowania konkretnych służących temu działań prawnych. Kompetencje te powinny zatem umożliwiać samorządom zawodowym uruchamianie konkretnych środków (instrumentów) prawnych, ukierunkowanych na realizację poszczególnych zadań samorządów zawodowych. Podejmowane przez samorząd zawodowy na podstawie norm kompetencyjnych konkretne działania (środki, instrumenty) mogą mieć charakter bądź indywidualny, odnosząc się do pojedynczych i imiennie wskazanych osób wykonujących dany zawód zaufania publicznego, bądź też generalny, będąc adresowane do wszystkich osób wykonujących dany zawód. Wśród działań***

(środków) indywidualnych znajdują się przede wszystkim różnego rodzaju indywidualne akty administracyjne, w tym typowe decyzje administracyjne w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, np. w sprawie wpisu na listę lub w sprawach dyscyplinarnych, natomiast wśród działań (środków) generalnych znajdują się zwłaszcza akty zawierające kodeksy (wytoczne) etyczne lub deontologiczne, wiążące dla członków danej grupy zawodowej (E. Tkaczyk, Samorząd zawodowy, s. 71; M. Szydło, Kompetencje publicznoprawne, s. 46 i n.)” [pogrüb. własne] (Ibidem).

Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez Trybunał Konstytucyjny: „zakres działania Krajowej Rady Notarialnej został ogólnie określony w art. 17 ust. 1 Konstytucji i obejmuje reprezentowanie osób wykonujących zawód notariusza i sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem tego zawodu zaufania publicznego. Zakres ten doprecyzowuje prawo o notariacie. Z art. 38 tej ustawy wynika, że KRN jest reprezentantem notariatu, natomiast art. 40 § 1 prawa o notariacie wymienia zasadnicze sprawy składające się na zakres działania KRN” (wyrok TK z dnia 27 czerwca 2013 r., sygn. akt K 12/10, Legalis).

Definiując z kolei pojęcie „zawodu zaufania publicznego” wskazać należy, iż „TK w uzasadnieniu jednego z orzeczeń stwierdził: >>Zawód zaufania publicznego to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przygotowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystaniu tych informacji przez świadczących usługi<< (wyr. z 26.11.2003 r., SK 22/02, OTK-A 2003, Nr 9, poz. 97). W tym ujęciu o zaliczeniu jakiegos zawodu do kategorii zawodów zaufania publicznego decydują jego cechy oraz wola ustawodawcy wyrażone w drodze odrębnych ustaw regulujących jeden z rodzajów tego samorządu poprzez nadanie mu tych cech” (B. Banaszak (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, komentarz do art. 17, 2012, Legalis).

Wszystkie wskazane powyżej okoliczności kreślą jednoznaczny obraz obowiązków, przed jakimi stają organy samorządów zawodowych, w szczególności samorządu notarialnego, z czym wiążą się z kolei stosowne gwarancje konstytucyjne. **Gwarancje te**

muszą być brane pod uwagę na etapie oceny ustawodawstwa związanego z przedmiotową materią, w tym badania zasady proporcjonalności.

2. Potrzeby samorządu notarialnego

Nie ulega wątpliwości, iż ustalanie obowiązku uiszczania składek ma ścisły związek z koniecznością realizowania potrzeb samorządu notarialnego.

Jak podkreśla się w doktrynie, **„uiszczanie składek jest jednym z najbardziej podstawowych obowiązków i warunkiem, od spełnienia którego uzależnia się przynależność członka do samorządu. Jeżeli notariusz nie może nawet częściowo czynić zadość obowiązkowi płacenia składek miesięcznych, powinien wyciągnąć stąd odpowiednie wnioski, aż do zaniechania wykonywania zawodu włącznie (z uzasad. wyroku SN z 8 czerwca 2009 r., SDI 4/09, LEX nr 611833)”** [pogrub. własne] (A. Oleszko (red.), Prawo o notariacie. Komentarz. Tom 1. Ustrój notariatu, komentarz do art. 23, 2016, Lex).

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w jednym z orzeczeń: *„podstawowym źródłem finansowania działalności samorządu zawodowego notariuszy są: miesięczne składki notariuszy >>na potrzeby organów samorządu notarialnego<<, których wysokość ustala corocznie KRN, oraz składki >>na inne określone cele<<, stosownie do uchwał właściwych izb notarialnych (art. 23 PrNot). Jak stwierdził Trybunał w wyroku o sygn. K 20/08 w odniesieniu do sytuacji korporacji komorniczej, powierzenie samorządowi zawodowemu kompetencji kształtowania wysokości składek stwarza możliwość uzyskania środków finansowych na poziomie pozwalającym na realizację konstytucyjnych i ustawowych zadań powierzonych temu samorządowi”* (wyrok TK z dnia 06 marca 2012 r., sygn. akt K 15/08, Legalis).

Co więcej, „*jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 8 czerwca 2009 r. o sygn. akt SDI 4/09, >>poza sporem jest, że składki o jakich mowa w art. 23 PrNot, stanowią w istocie jedyne źródło finansowe organów samorządu notarialnego i są konieczne dla realizowania zadań nałożonych na ten samorząd przepisami PrNot<<. Innymi słowy, >>składki notarialne na potrzeby organów samorządu zawodowego<< z woli ustawodawcy powinny być przeznaczone na realizację przez ten samorząd nałożonych na niego zadań, niezależnie od tego, czy są to zadania realizowane tylko w interesie samorządu, czy też całego społeczeństwa. Niezależnie od tego zauważyć należy, że w związku z istotą i funkcjami samorządu notarialnego niezwykle trudne byłoby wydzielenie spośród całokształtu jego działalności tej, która nie służyłaby - choćby pośrednio - ogółowi. Wobec tego, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, nie ma ustawowych przeszkód w przeznaczaniu składek uiszczanych przez notariuszy na realizację obowiązku określonego w art. 95i § 1 PrNot” [pogrüb. własne] (wyrok TK z dnia 06 marca 2012 r., sygn. akt K 15/08, Legalis).*

Ponadto, zasadne jest zwrócenie uwagi na stanowisko zaprezentowane w przywoływanej już w niniejszym piśmie odpowiedzi na interpelację, odnoszącej się do przedmiotowego zagadnienia. Jak podkreślił M. Królikowski, podsekretarz stanu działający z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości: „*brak ustawowej regulacji wysokości składek jest uzasadniony również tym, że ustawodawca nakłada na samorządy zawodowe szereg obowiązków, które są finansowane wyłącznie ze środków pochodzących od samorządu (np. obowiązek utworzenia i utrzymania systemu informatycznego do prowadzenia rejestru aktów poświadczenia dziedziczenia). Składki stanowią więc źródło finansowania działalności organów samorządów i są konieczne do realizowania zadań nałożonych na te samorządy, w tym również zadań związanych z organizowaniem procesu doskonalenia zawodowego ich członków czy utrzymywania infrastruktury technicznej niezbędnej dla prowadzenia działalności statutowej”* [pogrüb. własne].

Co więcej, „*podkreślić przy tym należy, iż wysokość obciążeń z tytułu składek samorządowych uwarunkowana jest najczęściej z jednej strony zakresem zadań*

wykonywanych przez samorzady, z drugiej zaś powiązana pozostaje z dochodami, które osiągają ich członkowie” [pogrub. własne] (Ibidem).

Jeśli chodzi o racjonalność pozostawiania organom samorządu notarialnego swobody w precyzyjnym wyliczaniu wysokości składki – należy zaznaczyć, iż w innych miejscach niniejszego pisma, przy okazji innych aspektów, pełnomocnik Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej odniósł się do tej kwestii, m.in. powołując się na stanowisko prezentowane przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Przedstawiając w tym miejscu **wydatki Krajowej Rady Notarialnej oraz tryb procedowania związane z uzyskiwaniem i wykorzystywaniem środków otrzymywanych z tytułu składek**, zgodnie z informacjami uzyskanymi od Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej, wskazać należy na następujące okoliczności:

- środki, którymi dysponuje Krajowa Rada Notarialna pochodzą ze składek przekazywanych przez izby notarialne zgodnie z corocznie podejmowaną przez Krajową Radę Notarialną uchwałą w sprawie składek na potrzeby samorządu notarialnego;
- przychód izb notarialnych powstały ze składek wpłaconych przez notariuszy na podstawie uchwały w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego przeznaczony jest na finansowanie działalności samorządu notarialnego; z tego przychodu rady izb notarialnych wpłacają co miesiąc składkę na rzecz Krajowej Rady Notarialnej w wysokości stanowiącej iloczyn ustalonej w uchwale kwoty oraz liczby notariuszy danej izby notarialnej, prowadzących kancelarie notarialne według stanu na ostatni dzień miesiąca, za który wpłacana jest składka;

- w celu realizacji potrzeb samorządu notarialnego izby notarialne mogą – z posiadanych środków finansowych – tworzyć fundusze celowe, w szczególności z przeznaczeniem na:
 - a) wspieranie tworzenia i wdrażania innowacyjnych rozwiązań informatycznych, w tym programów służących pracy notariuszy;
 - b) pomoc w prowadzeniu i rozwoju kancelarii notarialnych, w tym pomoc w zakupie publikacji, opracowań naukowych i programów informatycznych;
 - c) pomoc socjalną notariuszom i emerytowanym notariuszom;

(utworzenie i regulamin działania funduszu określa uchwała walnego zgromadzenia notariuszy);

- Krajowa Rada Notarialna corocznie do 31. marca zatwierdza w formie uchwał:
 - przygotowany przez skarbnika Krajowej Rady Notarialnej plan budżetu na rok bieżący oraz
 - wykonanie budżetu oraz bilans i rachunek wyników za rok poprzedni;
- wszystkie wydatki zatwierdzane są przez Krajową Radę Notarialną i przeznaczone są na:
 - I. działalność Krajowej Rady Notarialnej, w tym m.in. na:
 - koszty bieżącej działalności,
 - obsługę prawną,
 - działalność Wyższego Sądu Dyscyplinarnego (obsługa organizacyjno-biurowa, wynagrodzenie członków składów sądzących, protokolanta),
 - utrzymanie i obsługę systemu Rejestry Notarialne (Rejestr Spadkowy, lista użytkowników zgodnie z art. 37a ustawy Prawo o notariacie),
 - współpracę z notariatami innych państw oraz z organizacjami skupiającymi notariaty państw europejskich, jak i spoza Europy,
 - szkolenia, kongresy, konferencje,

- działalność informacyjną i promocyjną samorządu,
- dofinansowania i darowizny,
- diety członków KRN;

II. wydatki związane z utrzymaniem biura KRN:

- koszty eksploatacyjne,
 - wynagrodzenie pracowników;
- w ramach wydatków, które zostały poniesione w ostatnim czasie wyszczególnić należy wydatki związane z organizacją 25-lecia Notariatu oraz Spotkania Samorządu Notarialnego.

Należy podkreślić, iż pełnomocnik Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej załączył do niniejszego pisma szereg dokumentów obrazujących wydatki ponoszone przez ten podmiot, w tym w korelacji z uzyskiwanymi przychodami (m.in. uchwały w sprawie zatwierdzenia wykonania budżetu za 2015 i 2016 r.). Trzeba zwrócić uwagę, przykładowo, iż w zakresie wykonania budżetu za 2015 r. wydatki (koszty) stanowiły kwotę większą niż przychody.

Warto zauważyć, co wynika ze stosownych uchwał załączonych do niniejszego pisma, iż sami Skarżący uzyskali dofinansowania przyznane przez Radę Izby Notarialnej w W z Funduszu na Rozwój i Prowadzenie Kancelarii Notarialnych.

3. Zgodność przepisów Prawa o notariacie z art. 7, art. 17 ust. 2 i art. 93 ust. 2 w zw. z art. 7 Konstytucji RP

Dodatkowo, należy podkreślić, iż brak jest podstaw, aby twierdzić, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie miałyby naruszać inne z przepisów Konstytucji RP.

Po pierwsze, wskazać trzeba, iż w skardze konstytucyjnej zostały przedstawione okoliczności odnoszące się do art. 17 ust. 2 Konstytucji RP w sytuacji, w której **przepis ten odnosi się do „innych samorządów”, a więc nie będących samorządami zawodowymi**, a przedstawiona konstrukcja wiążąca niniejszą sprawę z tym przepisem nie może zasługiwać na aprobatę. W tym aspekcie aktualne pozostają również twierdzenia odnoszące się do specyfiki funkcjonowania zawodu notariusza i samorządu notarialnego.

Jeśli chodzi o zarzut naruszenia art. 7 Konstytucji RP – należy w tym miejscu podtrzymać stanowisko, które zostało wyrażone przy okazji analizy w pkt. III uzasadnienia niniejszego pisma.

Odnosząc się z kolei do zarzutu dotyczącego art. 93 ust. 2 Konstytucji RP należy podkreślić, iż również i w tym przypadku brak jest podstaw do uznania, iż przepisy Prawa o notariacie (art. 23 oraz art. 40 § 1 pkt 8)) miałyby być niezgodne z normą konstytucyjną. Raz jeszcze należy podkreślić, iż treść tych przepisów Prawa o notariacie w sposób klarowny i należyty określa kwestie dotyczące ustalania składek związanych z funkcjonowaniem samorządu notarialnego.

V. Ad. pkt I.5) *petitum* pisma

Należy również podkreślić, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, **art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 są zgodne z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.**

Pełnomocnicy Skarżących konfrontują przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 z poniższymi przepisami Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP);
- wszyscy są wobec prawa równi; wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, iż, odnośnie przedmiotowych przepisów Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 – „powoduje ich stosowanie powstanie sytuacji, w której uiszczając faktycznie różną kwotę składki (ponad kwotę 700,00 zł) notariusze otrzymują takie same „świadczenia” ze strony Samorządu notarialnego, przez co naruszona zostaje zasada równości wobec prawa oraz zasada sprawiedliwości społecznej, a także w zakresie, w jakim nie uwzględniają one zasad udziału w zysku lub stracie wspólnika spółki partnerskiej określonych w umowie spółki przyjmując apriorycznie, że udział taki zawsze jest równy” (s. 4).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP** powołanymi w związku z analizowanym zarzutem. Pełnomocnicy Skarżących odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu styczności z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

Odnosząc się do okoliczności wskazanych w treści skargi konstytucyjnej w tym zakresie, w aspekcie zarzutu dotyczącego art. 2 Konstytucji RP – należy w pełni podtrzymać okoliczności dotyczące zasady sprawiedliwości społecznej, które zostały wskazane wcześniej w niniejszym piśmie. Jednocześnie, z kwestią tą – w tym w aspekcie treści opinii

prawnej załączonej do niniejszego pisma – ma ścisły związek bezzasadność zarzutu związanego z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Przy dokonywaniu analizy wyżej wymienionych przepisów Konstytucji RP, również w świetle treści skargi konstytucyjnej, należy mieć bez wątpienia na względzie zarówno gwarancję nadzoru dokonywanego przez Ministra Sprawiedliwości, jak również podnoszony wielokrotnie aspekt specyfiki zawodu notariusza.

Warto także zwrócić w tym miejscu uwagę na fakt, iż dotacje, które są przekazywane notariuszom nie są jednakowej wysokości (por. stosowne uchwały załączone do niniejszego pisma, do których pełnomocnik Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej odnosił się wcześniej).

Jeśli chodzi o zagadnienie udziału w zyskach i stratach – w szczególności zaaprobować należy stanowisko wyrażone w uzasadnieniu orzeczenia Sądu II instancji, rozpoznającego sprawę Skarżących, w którym wskazano: *„jeśli notariusze wybierają formę prowadzenia kancelarii w postaci spółki partnerskiej to znaczy, że ta forma działalności lepiej realizuje ich obowiązki i uprawnienia, również w związku ze sposobem naliczenia wysokości opłaty na rzecz samorządu. Nad to zdaniem Sądu Okręgowego wskazany w uchwale sposób wyliczenia opłaty kształtuje jej wysokość tylko w relacji notariusz – samorząd, natomiast nie wyłącza ani nie ogranicza notariuszy w umownym ustaleniu w ramach stosunku spółki innego podziału poniesienia ekonomicznego tych kosztów. Jeśli działalność poszczególnych partnerów w różny sposób wpływa na wartość pobieranych opłat możliwe jest umowne rozliczenie poniesionego przez każdego z partnerów kosztów składki, łącznie z tym, że rozliczenie tego składnika kosztu prowadzonej działalności może nastąpić w ramach stosunków wewnętrznych na takich samych zasadach jakie kwestionowana uchwała oznacza dla notariuszy indywidualnie prowadzących działalność. Wartość globalna składki przekazanej organom samorządowym będzie taka sama. Reasumując – skoro pozwani mają swobodę wyboru zarówno formy prowadzenia działalności jak i kształtowania swoich relacji ekonomicznych związanych z ciężarem uiszczenia składki w ramach wybranej formy prowadzenia spółki partnerskiej nie można podzielić trafności stanowiska co do*

tego, że wykonanie uchwały Krajowej Rady Notarialnej z dnia 18 grudnia 2010 roku nr VII/99/2010 prowadzi do nierównego traktowania notariuszy” (uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w W z dnia maja 2016 r., sygn. akt).

VI. Ad. pkt I.6) petitum pisma

Ponadto, należy wskazać, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, **art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 2 Uchwały nr VII/99/2010 są zgodne z art. 17 ust. 1, art. 20, art. 22, art. 47 w zw. z art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji RP.**

Pełnomocnicy Skarżących konfrontują przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 z art. 17 ust. 1, art. 47 i art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji RP (do których odnoszono się już wcześniej w treści niniejszego pisma), a także poniższymi przepisami Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 20 Konstytucji RP);
- ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny (art. 22 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie i § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 są niezgodne z przepisami Konstytucji RP „w zakresie, w jakim dozwalają na uzależnianie lub uzależniają wysokość składki na potrzeby samorządu notarialnego od przychodu podmiotu niebędącego notariuszem (spółki partnerskiej), a przez to umożliwiają organom samorządu notarialnego kontrolę wysokości

przychodów spółki partnerskiej w celu weryfikacji prawidłowości odprowadzonej lub przeznaczanej do odprowadzenia składki, co stanowi ograniczenie wolności gospodarczej dla takiego podmiotu oraz naruszenie jego prawa do prywatności nie wynikające wprost z ustawy oraz nieuzasadnione ochroną interesu publicznego, a także w zakresie, w jakim dają możliwość faktycznego obciążenia podmiotu niebędącego notariuszem obowiązkiem opłacania składek na potrzeby samorządu notarialnego, co stanowi nałożenie obowiązku opłacenia tychże składek na podmiot, który nie jest adresatem norm zawartych w rozdziale 3 działu I Pr. not., to jest na spółkę partnerską będącą podmiotem prawa handlowego, podczas gdy jedynym adresatem norm zawartych w powołanych przepisach może być wyłącznie notariusz jako członek samorządu zawodowego utworzonego w drodze ustawy” (s. 4).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP powołanymi w związku z analizowanym zarzutem**. Pełnomocnicy Skarżących odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu styczności z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

Odnosząc się z kolei do okoliczności podnoszonych w aspekcie przedmiotowego zarzutu na początku należy jednoznacznie zaakcentować okoliczność, iż w Uchwale nr VII/99/2010 mowa jest o **notariuszach prowadzących jedną kancelarię notarialną na zasadach spółki cywilnej lub partnerskiej, a następnie sumie wynagrodzenia pobranego za dokonane czynności notarialne przez wszystkich notariuszy prowadzących kancelarię notarialną** – i to ta kwestia powinna mieć priorytetowe znaczenie z punktu widzenia oceny przedmiotowych regulacji. W stosunku zaś do notariuszy, na co

szczegółowo wskazano w treści niniejszego pisma, nie można stosować tego typu nawiązań jak w skardze konstytucyjnej, odnoszących się do kwestii prowadzenia działalności gospodarczej i prawa do prywatności.

Należy jednocześnie podtrzymać w aspekcie niniejszych rozważań wszystkie okoliczności, odnoszące się do przedmiotowych zagadnień, które zostały wskazane wcześniej w treści niniejszego pisma, **m.in. w zakresie odwołującym się do treści postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 grudnia 2008 r., sygn. akt Ts 255/07.**

Podkreślić trzeba, iż konstytucyjnym oparciem dla funkcjonowania notariatu jest art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, nie zaś art. 17 ust. 2, art. 20 czy art. 22 Konstytucji RP.

Odnosnie art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji RP – należy zaznaczyć, iż pełnomocnik Uczestnika Krajowej Rady Notarialnej podtrzymuje argumentację dotyczącą tych przepisów, wskazaną w innym miejscu niniejszego pisma.

VII. Ad. pkt I.7) *petitum* pisma

Trzeba także wskazać, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, **art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 są zgodne z art. 20 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 22, art. 84 w zw. z art. 64 ust. 3 w zw. z art. 217 Konstytucji RP.**

Pełnomocnicy Skarżących konfrontują przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 z art. 20, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP

(do których odnoszono się już wcześniej w treści niniejszego pisma), a także poniższymi przepisami Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie (art. 84 Konstytucji RP);
- własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności (art. 64 ust. 3 Konstytucji RP);
- nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy (art. 217 Konstytucji RP).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie i § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 są niezgodne z przepisami Konstytucji RP *„w zakresie, w jakim nakładają one na notariuszy (w tym tych wykonujących zawód w formie spółki partnerskiej) osobiste, bezzwrotne, przymusowe świadczenie na rzecz Samorządu przyjmujące charakter podatku obrotowego (lub daniny publicznej) bez jakiegokolwiek upoważnienia ustawowego i z naruszeniem zasady proporcjonalności”* (s. 4-5).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP powołanymi w związku z analizowanym zarzutem**. Pełnomocnicy Skarżących odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu styczności z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał

Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

Odnosząc się do okoliczności wskazanych w przedmiotowym zarzucie zakwestionować należy przede wszystkim tok rozumowania sugerujący podatkowy charakter składki, którą obowiązani są uiszczać notariusze, co jest nie do pogodzenia z szeregiem okoliczności przedstawionych w treści niniejszego pisma, związanych m.in. ze statusem zawodu notariusza i charakterem oraz celem wydatków, które są ponoszone przez samorząd notarialny. Podtrzymać należy jednocześnie, na marginesie, całość argumentacji dotyczącej ustawowego umocowania zawartego w przedmiotowych przepisach Prawa o notariacie.

W kontekście art. 20 i 22 Konstytucji RP – należy podtrzymać stanowisko, które zostało zaprezentowane we wcześniejszej części niniejszego pisma. Brak jest również, w świetle przedstawionych okoliczności, podstaw, aby uznać ewentualne naruszenie art. 64 ust. 3 Konstytucji RP.

W związku z twierdzeniami zawartymi w skardze konstytucyjnej należy również kolejny raz podkreślić, iż przedmiotowa Uchwała nr VII/99/2010 odnosi się wyłącznie do wynagrodzenia pobranego za dokonane czynności notarialne, a nie ewentualnego przychodu uzyskiwanego przez daną osobę.

VIII. Ad. pkt I.8) petitum pisma

Na końcu należy podkreślić, iż, wbrew twierdzeniom pełnomocników Skarżących, **art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 w zw. z art. 26 § 1 Prawa o notariacie są zgodne z art. 65 ust. 1 Konstytucji RP.**

Zgodnie z art. 26 § 1 Prawa o notariacie, notariusze tworzą samorząd notarialny.

Pełnomocnicy Skarżących konfrontują przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie z art. 65 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy (wyjątki określa ustawa).

W skardze konstytucyjnej pełnomocnicy Skarżących podnoszą, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie są niezgodne z wyżej wymienionym przepisem Konstytucji RP *„przez to, że umożliwia pozbawienie członka samorządu zawodowego utworzonego w drodze ustawy prawa wykonywania zawodu w oparciu o przepis rangi podustawowej w sytuacji, gdy wyjątki od zagwarantowanej konstytucyjnie wolności wyboru i wykonywania zawodu może określać wyłącznie ustawa”* (s. 5).

Nie sposób jednak zaaprobować powyższego toku rozumowania i uznać, że przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie nie są zgodne z Konstytucją RP.

W pierwszej kolejności należy wskazać na aspekt, który był już akcentowany w treści niniejszego pisma, a mianowicie **formalny brak korelacji pomiędzy treścią kwestionowanych przepisów Prawa o notariacie a normami Konstytucji RP powołanymi w związku z analizowanym zarzutem**. Pełnomocnicy Skarżących odnoszą się do okoliczności, które nie mają punktu stycznego z treścią powoływanych przepisów Prawa o notariacie, co powinno zostać przede wszystkim wzięte pod uwagę przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznawania niniejszego zarzutu.

Odnosząc się do okoliczności wskazanych w skardze konstytucyjnej w zakresie przedmiotowego zarzutu podkreślić należy, że nie sposób zaaprobować toku rozumowania mającego łączyć naruszenie przepisów Konstytucji RP z tytułu ewentualnego pozbawienia członka samorządu prawa wykonywania zawodu.

Przede wszystkim, podtrzymać należy całość okoliczności i argumentacji, która – w aspekcie związanym również z niniejszą kwestią – została już podniesiona w treści niniejszego pisma, w szczególności odnoszących się do gwarancji wynikających z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP oraz specyfiki zawodu notariusza i samorządu notarialnego.

W uzupełnieniu takiej konstatacji należy zauważyć, iż odpowiedzialność dyscyplinarna, z którą może wiązać pozbawienie prawa wykonywania zawodu, jest standardem przyjmowanym przez ustawodawcę (podobnie jak szereg innych odpowiedzialności, od dyscyplinarnej po cywilną i karną, w sytuacji określonych zaniechań w innych istotnych sprawach z punktu widzenia funkcjonowania danych podmiotów/postępowania itd.).

Niewątpliwie jednocześnie, z treści art. 65 ust. 1 Konstytucji RP, na które powołano się w skardze konstytucyjnej, wynika wolność wyboru zawodu oraz wyboru miejsca pracy, z którym jednocześnie należy ściśle wiązać obligatoryjność przynależenia do samorządu zawodowego. Wynika z tego jednakże konkluzja, iż przystępując do danego samorządu zawodowego każda z osób musi być świadoma obowiązków z tego wynikających, mając możliwość dokonania odmiennego wyboru. Oczywiście jest to uwaga niezależna od szeregu innych kwestii podnoszonych w niniejszym piśmie (m.in. wskazujących na konieczność nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad funkcjonowaniem notariatu).

Podsumowując, mając na względzie treść skargi konstytucyjnej oraz jednocześnie okoliczności wskazane w niniejszym piśmie, w pełni zasadne jest uznanie, iż przedmiotowe przepisy Prawa o notariacie oraz § 1 ust. 1 i 2 Uchwały nr VII/99/2010 są zgodne z przepisami Konstytucji RP.

Zaznaczyć trzeba, iż w *petitum* niniejszego pisma, w oparciu o art. art. 69 ust. 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, został złożony szereg wniosków dowodowych dotyczących dokumentów na okoliczności relewantne

z punktu widzenia przedmiotu niniejszego postępowania.

Adwokat Maciej Zaborowski

Załączniki:

1. Pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej;
2. Fragment raportu Krajowej Rady Notarialnej 2016 r., zawierającego skrócony bilans na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz skrócony rachunek zysków i strat za 2016 r.;
3. Uchwała nr IX/25/2016 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie zatwierdzenia wykonania budżetu za 2015 r.;
4. Uchwała nr IX/19/2017 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie zatwierdzenia wykonania budżetu za 2016 r.;
5. Uchwała nr VII/75/2009 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 19 grudnia 2009 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
6. Uchwała nr VII/93/2011 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 17 grudnia 2011 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
7. Uchwała nr VIII/193/2012 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 8 grudnia 2012 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
8. Uchwała nr VIII/152/2013 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 07 grudnia 2013 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
9. Uchwała nr VIII/113/2014 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 20 grudnia 2014 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
10. Uchwała nr IX/75/2015 krajowej Rady Notarialnej z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;

11. Uchwała nr IX/21/2016 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 30 stycznia 2016 r. w sprawie zmiany uchwały nr IX/75/2015 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego;
12. Uchwała nr _____ Rady Izby Notarialnej w W _____ z dnia _____ lutego 2016 r.;
13. Uchwała nr _____ Rady Izby Notarialnej w W _____ z dnia _____ lutego 2016 r.;
14. Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2012 r. na interpelację nr 3719 w sprawie działań zmierzających do zmiany niektórych przepisów regulujących urząd i organizację samorządów zawodowych;
15. Opinia prawna z dnia 13 sierpnia 2015 r., sporządzona przez prof. zw. dr hab. Mariana Grzybowskiego;
16. 5 odpisów pisma wraz z załącznikami.